

VERSLAG

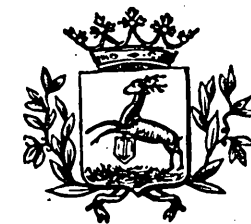
OVER HET

Bestuur en den Toestand DER ZAKEN

VAN DE

STAD TURNHOUT

door het Collegie van Burgemeester en Schepenen
aan den Gemeente-Raad
in zijne zitting van 2 October 1905 voorgedragen.

TURNHOUT

BOEKDRUKKERIJ JOSEPH SPLICHAL

Mijne Heeren,

Tot benaarstiging van het artikel 70 der Gemeentewet, hebben wij de eer UEd. bij deze verslag te doen over het Bestuur en den toestand onzer stadszaken, tijdens het afgelopen dienstjaar 1904-1905.

TITEL I

Staat der Bevolking

In 1904 is onze bevolking nog merkkelijk aangegroeid, tot dusverre, dat op 31 December wij 22.162 inwoners telden.

Zij bestond uit 10.857 mannen en 11.305 vrouwen.

Burgerlijke Stand

GEBOORTEN, STERFGEVALLEN, HUWELIJKEN,
ECHTSCHIEDINGEN,
ERKENNING EN WETTIGING VAN KINDEREN

De jaarlijksche officieele statistiek over den gang der bevolking en de beweging van den burgerlijken stand, bevat de volgende opgaven :

JAREN	GETAL GEBORNTEN		TOTAAL		GETAL STERFGEVALLEN		TOTAAL		GETAL DOOD GEBOREN in de sterfgevallen niet begrepen		TOTAAL		AANMERKINGEN
	MANNELIJKE	VROUWELIJKE			MANNELIJKE	VROUWELIJKE			MANNELIJKE	VROUWELIJKE			
1901	442	394	836	398	220	178	398	308	13	00	438	23	In 1904 zijn hier ter stede 9 personen overleden die geen deel van de bevolking maakten, terwijl er 10 die hier woonachtig waren, elders overleden zijn.
1903	422	426	848	385	181	204	385	385	39	00	463	21	Tusschen de 836 geboorten zijn er 32 onwettige kinderen, waarvan 21 mannelijke en 11 vrouwelijke.
Verschiil in meer in min	20	00	00	13	39	00	13	00	00	00	25	00	In 1904 zijn hier 5 kinderen geboren die geen deel der bevolking maakten; 8 zijn elders geboren die aan Turnhouts bevolking toehoorren.

Van de sterfgevallen in 1904 telt men er :

	MANNEL.	VROUWEL.
Onder 1 jaar	102	61
Van 1 tot 7 jaren	27	14
Van 7 tot 15 »	6	3
Van 15 tot 21 »	4	4
Van 21 tot 50 »	19	15
Boven de 50 »	62	81
	<u>220</u>	<u>178</u>
	Totaal 398	

Overleden in Januari	45
» » Februari	20
» » Maart	30
» » April	27
» » Mei	31
» » Juni	21
» » Juli	53
» » Augustus	65
» » September	33
» » October	22
» » November	25
» » December	26
	<u>Totaal 398</u>

Volgens opgaaft zijn er gestorven in 1904 tengevolge van :

	MANNELIJKE	VROUWELIJKE
Aangeboren zwakheid	7	4
Typhuskóorts	2	0
Pokken	1	0
Scharlakenkoorts	1	1
Kinkhoest	1	0
Brandige keelontsteking, kroep	1	2
Griep	3	1
Tuberculose der longen	15	10
Andere tuberculose	0	2
Kanker en andere kwaadaardige gezwellen	4	3
Eenvoudige ontsteking der hersenvliezen	1	2
Congestie, bloedstoringen en hersenverweeking	13	10
Organische hartziekten	10	26
Sleepende ontsteking der luchtpijptakken	2	3
Luchtpijpontsteking, longontsteking	18	8
Longontsteking	18	8
Maagaandoeningen	1	6
Darmontsteking, buikloop	65	36
Darmbreuken, darmverstopping	1	2
Acute nephritis en kwaal van Bright	3	7
Kraamvrouwenkoorts	0	2
Ouderdom	10	17
Andere oorzaken	39	27
Ongeval	4	1
	<u>220</u>	<u>178</u>
Overeenkomend getal	398	

HUWELIJKEN

Het getal huwelijken was 151,

OUDERDOM DER GEHUWDEN.

	MANNELIJKE	VROUWELIJKE
Beneden de 18 jaren	0	6
Van 18 tot beneden 21 jaren	25	27
» 21 » 25 »	67	64
» 25 » 30 »	40	38
» 30 » 35 »	6	5
» 35 » 50 »	10	11
» 50 ten minste	3	0
	<u>151</u>	<u>151</u>
Totaal	302	

ERKENDE EN GEWETTIGDE KINDEREN

	MANNELIJKE	VROUWELIJKE
Erkend na het opmaken der geboorteakte	2	3
Erkend en gewettigd in de huwelijksakte	11	10
	<u>13</u>	<u>13</u>
	26	

VERANDERING VAN WONING

De personen die van 1 Januari tot en met 31 December 1904 onze stad of haren buitenkring kwamen bewonen, worden onderverdeeld als volgt :

Van andere gemeenten van het rijk :	423 mannen	322 vrouwen
Van buiten 's lands :		
Uit Holland	8 »	8 »
Uit Duitschland	1 »	0 »
Uit Frankrijk	3 »	3 »
	<u>435</u>	<u>333</u>
	768	

Zijn van hier vertrokken :

Naar andere gemeenten van het rijk:	391	mannen,	322	vrouwen
» » koninkrijken en landen :				
» Duitsland	5	»	5	»
» Holland	13	»	12	»
» Frankrijk	4	»	4	»
» Noord-Amerika	2	»	0	»
» Zuid-Amerika	1	«	0	»
» Azië	1	»	0	»
	<u>417</u>		<u>343</u>	
	760			

Zoodat er 18 mannen meerder zijn komen wonen dan vertrokken en 10 vrouwen meerder zijn vertrokken dan komen wonen.

REGISTERS DER BEVOLKING

Zij zijn op gepasten tijd door de bevoegde overheid nagezien en onder alle opzichten in orde bevonden.

INBURGERING

Slechts twee verklaringen van inburgering werden in onze bureelen ontvangen, gedaan door minderjarigen onder bemachtiging van hunnen vader, overeenkomstig het artikel 1 der wet van 16 Juli 1889.

REGISTERS VAN DEN BURGERLIJKEN STAND

Tot het wettigen van onechte verbintenissen, vroeg men 78 uittreksels.

Ongeveer 200 uittreksels van geboorteakten zijn rechtstreeks door het Bestuur der Algemeene Spaar- en Lijfrentkas gelicht, terwijl aan de verschillende Lijfrentmaatschappijen nog 203 extrakten zijn afgeleverd.

TITEL II

Gemeente-Bestuur.

Gemeenteraad.

Deswegens zijn er geene veranderingen aan te stippen.

De Raad hield zeven zittingen en verhandelde vijftien-tachtig zaken.

College van Burgemeester en Schepenen.

Zonder verandering.

Personeel en inrichting der Bureelen.

De heer H. Peeters, stads-secretaris, bekwam het burgerlijk eereteken, medalie van 1^e klas, bij koninklijk besluit van 12 Juli 1905.

Eene plaats van hulpklerk ter secretarij is bijgesticht, en tot dit ambt is in zitting des Gemeenteraads van 18 April 1905, de heer Jan Janssens benoemd met eene jaarwedde van 1000 franks.

Gemeente-ontvangst.

Zonder verandering.

Kiezerslijsten.

De kiezerslijsten, ten geschikten tijde herzien, bewijzen nogmaals den voortdurenden aangroei der kiesgerechtigden.

KIEZERS	met 1 stem	met 2 stemmen	met 3 stemmen	met 4 stemmen
Voor den Senaat 3504	2561	498	445	
Voor de Provincie 3504	2561	498	445	
Voor de Kamer 4228	3222	519	487	
Voor de Gemeente 3300	2506	282	240	272

Gezwoornen.

Bij de jaarlijksche herziening van de lijst der bevoegden om deel te maken der Gezwoornen, is hun getal op 76 gebracht.

Kiezingen

Op 4 Juni 1905 greep alhier eene gedeeltelijke verkiezing plaats tot vervangen van den heer J. Smolderen, lid van den Provincialen Raad, en tevens der Bestendige Deputatie, die sedert meer dan vijf-en-twintig jaren ons kanton onafgebroken vertegenwoordigde

en na eene pijnlijke ziekte was overleden. In strijd werd tot deszelfs vervanging de heer Fr. De Roover, Burgemeester te Beersse, gekozen.

Tijdens zijnen jongsten zittijd heeft de Provinciale Raad van Antwerpen den heer L. Caron, onzen ingezetene, tot lid der Bestendige Deputatie verkozen.

Bestuurszaken, Stadsschriften, Archieven.

Zonder verandering.

Gemeentegoederen.

ROERENDE EN ONROERENDE

Onze aandacht is voortdurend gevestigd gebleven op noodige en gewenschte inwendige veranderingen, aan het gebouw « Het Kasteel », door den dienst der gevangenissen verlaten.

Meerdere ontwerpen en bestekken werden opge maakt, en telkenmale na onderzoek door de verschillende in de zaak betrokkene Besturen gewijzigd.

Wij hebben echter reden te veronderstellen dat welhaast eene oplossing zal worden verkregen, waarbij de lokalen der Rechtbank van eersten aanleg merklijk zullen worden vergroot, en het Vredegerecht naar wensch zal gehuisvest zijn.

Ook tot geschikteren aanleg der plein rondom het Kasteelgebouw, en gewenschte demping der oude vestingsgracht, hebben wij studiën opgemaakt die, na aan-

wijzingen en onderzoek door eenen deskundigen, het geheel in eenen historischen trant beloven te herschapen.

Tot goede bewaking en onderhoud van het uitspreidingsveld der rioolwaters, heeft de stad in openbaren opbod, voor 1675 frank een huis met erf aangekocht, kadastraal bekend wijk O, nrs 962o en 962N, groot in het geheel 28 aren 50 centiaren, ter wijk « De Tieblokken », langsheen den Staatskassei op Gierle, nabij gezegd uitspreidingsveld.

Gemeentereglementen.

Het algemeen tarief-reglement van belasting en onderhoud der stoepen, is naar wensch der Hoogere Overheid in drie afzonderlijke reglementen verdeeld, 't zij van belasting der nieuwe stoepen, van aanleg en onderhoud van stoepen in de toekomst, en van politie tot derzelver behoud.

Alle drie zijn in Raadzitting van 15 Maart 1904 aangenomen, waarvan de twee eersten de koninklijke goedkeuring verkregen op 6 Februari 1905; het derde is door de Bestendige Deputatie des Provincieraads op 24 Februari 1905 voor kennis genomen.

Nopens de foorkramers is er in den beginne des jaars een bijzonder reglement gestemd, hetwelk echter door belanghebbenden werd verijdeld. Dientengevolge werd er een min streng reglement op het vak voorloepig besproken en door den Raad aangenomen.

Het is echter verstaan dat onverwijld dit voorloepig reglement door den Raad zal worden herzien, om de noodige bekrachtiging te bekomen.

TITEL III

Gemeente=inkomsten

Ontleding der gemeente-rekening van 1904 en waardeering der voorloopige begrooting van 1906.

GEWONE EN BUITENGEWONE ONTVANGSTEN

A. GEWONE

Erfelijke inkomsten.

	Rekening	Begrooting
Huurprijzen van stadseigendommen	6672.00	4000.—
Grasverpachting op het gemeentekerkhof	30.—	30.—
Verkoop van hout, strooisel en schadden	00.—	75.—

Gemachtigde heffingen, schattingen en belastingen.

	Rekening.	Begrooting
7. bijvoegelijke centiemen op de belastingen:	5682.74	5600.—
7 opcentiemen voor 15 jaren	6898.47	6900.—
4 opcentiemen voor 10 jaren	3942.00	4000.—
5 opcentiemen voor 10 jaren	4927.49	5000.—
6 opcentiemen voor 52 jaren	4870.92	4800.—

	Rekening	Begrooting
15 opcentiemen voor 10 jaren	14782,45	15000.—
3 opcentiemen voor den dienst der wegenis	2956,51	3000.—
Schoolgelden in de lagere en aangenomene scholen	617,50	600.—
Schoolgelden in de gemeente-bewaarschool .	33,00	50.—
Belasting op paarden en ossen	4716,00	4700.—
Id. op rijtuigen, op veeren of riemen . .	3505.—	3500.—
Kohier van prestatien tot onderhoud der buurtwegenis	3722,12	3700.—
Belasting op het bebouwd kadastraal inkomen, luthuizen en nijverheidsgebouwen 10 o/o .	35339,00	35500.—
Bijkomende belasting id. id., 5 o/o	17669,50	17750.—
Belasting op draaiorgels, tenten, danszalen, enz.	3419,35	5000.—
Keurrechten op het slachtvleesch	3102,05	3000.—
Opbrengst van het ontsmettingstoestel . .	212.—	200.—
Vergunningen van grond voor begraafplaatsen op het gemeente-kerkhof	3400.—	2000.—
5 opcentiemen gedurende 65 jaren	4927 49	5000.—
Staangelden in de overdekte hal der Botermarkt	1500,50	1300.—
Gevelgeld	27811.—	28000.—
3 o/o bebouwd kadastraal inkomen	10601,70	10750.—
Staangelden ter markt	2647,77	2600.—
Stoomkrachten	2443,50	2400.—
Balcons	1044.—	1044.—
10 opcentiemen op grondlasten en personeel	8118,20	8000.—

Andere gewone ontvangsten :

	Rekening.	Begrooting
Aandeel in het gemeentefonds (wet 18 Juli 1860)	103166,81	100000.—
Id. id. id. (wet van 19 Augustus 1889) . . .	20887.—	20887.—
Toelaag-Staat voor stads-teekenschool . . .	2333.—	2333.—
Id. Provincie id.	1350.—	1350.—
Toelaag-Provincie voor de stads-muziekschool	1300.—	1300.—
Id. Staat id.	1300.—	1300.—

	Rekening	Begrooting
Toelaag Staat voor het lager onderwijs . .	27960,00	27000.—
Id. Provincie	3428.—	3500.—
Id. Staat voor den dienst der bewaarscholen	2525.—	3000.—
Toelaag-Staat voor de huishoudingsklas bij stadsmeisjesschool 1/3	288.—	338.—
Toelaag-Provincie voor de gemeentelijke huishoudingsklas	181.—	211,25
Eerste dividend van den buurtspoorweg Antwerpen-Hoogstraeten-Turnhout	6370.—	6370.—
Tweede dividend id. id.	2062,95	1700.—
Dividend van het vermeerderd kapitaal op zelfde lijn	1610.—	1610.—
2e Dividend id. id.	521,41	400.—
Dividend buurtsp. Turnhout-Arendonck	4445.—	4445.—
2e Div. id. id. id.	136,55	—.—
Div. buurtsp. Turnhout-Moll-Westerloo.	3454,68	4488.—
Id. id. Eynthout-Sichem	157,03	204.—
Id. id. Turnhout-Hoogstraeten	2391,58	2579,50
Id. id. Turnhout-Gheel (vaart)	—.—	1435.—
Id. id. Turnhout-Poppel (grens)	—.—	770.—
Opbrengst der akten van den burgerstand .	118,05	125.—
Militaire logementen, enz.	00.—	1000.—
Wedergaaf door de boordegenaars voor ambtshalve ruiming der rivieren en waterloopen	556,19	150.—
Verschillende ontvangsten, interesten der spaarkas, enz.	3008,49	1500.—
Opbrengst der waterleiding	—.—	15000.—

B. BUITENGEWONE ONTVANGSTEN.

	Rekening.	Begrooting
Goed slot der vorige rekening (1903) . . .	230027,76	—.—
Overschot der vorige dienstjaren op de begrooting	—.—	182179,13

	Rekening	Begrooting
Slot der Staatstoelaag voor het uitspreidingsveld 4e korting-Provincie voor het uitspreidingsveld	13500.—	—.—
Toelaag der Provincie voor kasseiwerken in de Otterstraat	10000.—	—.—
Provinciale toelaag voor de nationale feesten in 1905	20000.—	—.—
Aanvullend overschot der 4e lichte bij de bankiers in 1902, niet gebruikt voor riolen en waterleiding in 1902	84494.60	—.—
Interesten bij de bankiers op beschikbare gelden (1904)	20195.42	—.—
6e lichte bij de bankiers voor stoepen, waterleiding, kasseiingen, aankoop eigendommen en andere werken	531272.50	—.—
Staatstoelaag voor kasseiwerken bij aanleg van stoepen	20954.75	—.—
Stortingen door aannemers voor studiekosten en opzicht :		
MM. Detroy frères (waterputten)	1814.03	—.—
M. J. Aux Vennes (waterleiding)	7575.23	—.—
M. V. Dumon (stoepen)	17370.—	—.—
M. E. Gilain (machienen)	3675.—	—.—
MM. Perraud en Dumas (ontijzering)	1787.50	—.—
2e Korting toelaag Staat voor de waterleiding	85000.—	—.—
Verkoop boomen op stadswegen	4778.40	—.—

GEWONE EN BUITENGEWONE UITGAVEN.

1. Kapittel. Huishoudelijk plaatselijk bestuur	29780.05	31340.00
2. » Publieke veiligheid en gezondheidsgesteltenis	49548.80	52273.20
3. Kapittel. Gemeentewerken	25943.12	28700.—
4. » Handel en scheepvaart	—.—	—.—
5. » Kazernceering, logement en transporten	—.—	1000.—
Mede te dragen	105271.97	113313.20

	Rekening.	Begrooting.										
Medege dragen	105271.97	113313.20										
6. Kapitt. Openbare Weldigheid	<table border="0"> <tr> <td>Godshuizen</td> <td>25771.63</td> <td rowspan="4">} 69552.03</td> <td rowspan="4">} 74472.27</td> </tr> <tr> <td>Armen</td> <td>32500.—</td> </tr> <tr> <td>Gem. fonds</td> <td>8983.01</td> </tr> <tr> <td>Onderhoud der bedelaars</td> <td>2297.39</td> </tr> </table>	Godshuizen	25771.63	} 69552.03	} 74472.27	Armen	32500.—	Gem. fonds	8983.01	Onderhoud der bedelaars	2297.39	
Godshuizen	25771.63	} 69552.03	} 74472.27									
Armen	32500.—											
Gem. fonds	8983.01											
Onderhoud der bedelaars	2297.39											
7. » Eeredienst.	4300.—	6300.—										
8. » Openbaar onderwijs .	80642.18	83229.03										
9. » Schoone kunsten .	10988.54	12000.—										
10. » Gevestigde schuld .	97413.69	100979.09										
11. » Regelingen .	1378.05	1500.—										
12. » Herhalingen .	—.—	330.55										
13. » Buitengewone uitgaven .	56576.72	3644.89										
14. » Verschillende uitgaven .	4833.29	3675.—										
15. » Nieuwe werken en bijzondere uitgaven .	779289.32	75000.—										
Totaal fr.	1210245.79	474246.03										

UITKOMST DER BEGROOTING VAN 1906

door het Collegie voorgedragen.

Ontvangsten	fr. 569923.88
Uitgaven	» 477246.03
Overschot.	fr. 95677.85

Leeningen.

De voorloopige opneming der nog beschikbare gelden bij de heeren bankiers wijst uit dat, naarmate den vooruitgang der verschillende gezondheidswerken, over de gelden der leening 1899, 't zij 2.000.000 frank werd beschikt.

De bijkomende intresten aan 3 % dezer leening, waarvan gelden bij de bankiers tot heden beschikbaar

bleven, zijn ook reeds gedeeltelijk aangespannen, doordien het aandeel der stad in de rioolwerken van het Westkwartier hierop werd berekend.

Het slot der intresten op de leening bij de bankiers, tot heden niet in uitgaaf voorzien, laat toe een buitengewoon krediet van 75.000 frank in te schrijven op de stadsbegrooting voor 1906, tot uitvoering van allerlei bijkomende nuttige werken.

Finantieele Gesteltenis.

Wij mogen ons andermaal verheugen in eene meerdere opbrengst van het gemeentefonds der afgeschafte octrooirechten, die nu volgens de stadsrekening over 1904 fr. 103166.81 opleverden.

Het middencijfer der genotene gelden in de vier laatste jaren bedraagt 100414.19 frank.

Van daaruit dat wij in volgende begrootingen, en zulks van af 1906 eene toelaag van 100.000 franks uit dien hoofde mogen voorzien; des te meer daar volgens jongste wettelijke schikkingen, wij nog merkelijke verbetering mogen verhoppen.

Bij uitbreiding der stad, bestatigen wij ook dat jaarlijks de opbrengst onzer belastingsrollen, onder welken vorm ook, neigt tot verhooging.

Volgens stadsrekening over 1904, was de opbrengst van eenen opcentiem op de drij grondslagen der rechtstreeksche belastingen als volgt :

Voor de Grondlasten	fr. 449,68
Voor het Personeel	» 362,14
Voor het Patentrecht	» 173,68

Samen fr. 985,50

Het geheel bedrag der ontvangene opcentiemen op 's Rijks belastingen beliep 57106.27 frank.

Comptabiliteit.

BEGROOTING 1905.

De stedelijke begrooting voor 1905, in Raadzitting van 19 December 1904 vastgesteld, werd door de Bestendige Deputatie des Provincieraads bepaald goedgekeurd op 12 Mei 1905:

Zij behelsde :

In ontvangsten	fr. 1,157,810,77
In uitgaven	» 1,022,686,66

In goed slot fr. 135,124,11

REKENING OVER 1904.

De stadsrekening over het dienstjaar 1904, thans aan het onderzoek des Gemeente-Raads onderworpen, houdt in :

Ontvangsten	fr. 1,427,648,19
Uitgaven	» 1,210,245,79

In overschot fr. 217,402,40

Pensioenkas der toegevoegden.

De dienst dezer onderstandskas werd opgenomen op 31 December 1904, en gaf:

Voor ontvangsten	fr. 2129,83
Voor uitgaven	» 1649,15

Goed slot fr. 480,68

Zij bezat op zelfden datum een kapitaal van 27,605,69 frank.

TITEL IV

LIEFDADIGE GESTICHTEN.

Bureel van Weldadigheid.

In deszelfs personeel kwam geene verandering.

Voor de vijfjaarlijksche vernieuwing werd de heer Frans Bauweraerts, wiens mandaat met 31 December 1904 ten einde liep, voor vijf jaren herbenoemd.

Het bijzonder gebouw in de Warandestraat, voorlooppig ten dienste gesteld van het Bureel, is door zijnen eigenaar verhuurd geworden.

Dientengevolge nam het Bureel zijnen intrek in de beschikbare gebouwen van het « Kasteel », eigendom der stad, alwaar hetzelfde tot heden blijft gevestigd.

Geneeskundige dienst.

Hierin is geene verandering.

Roerende en onroerende goedèren.

Deswegens is er niets merkwaardigs te vermelden.

Giften en legaten.

Geene.

Aankoopingen, verkooping, mangelingen.

Geene.

Aflegging en aanlegging van kapitalen.

Deze zijn dezelfde gebleven.

Comptabiliteit.

REKENING 1904.

Deze houdt in:

Ontvangsten	fr. 63247,05
Uitgaven	» 52760,68

Overschot fr. 10486,37

BEGROOTING 1905

Deze werd vastgesteld in:

Ontvangsten	fr. 58916,76
Uitgaven	» 58839,62

Overschot fr. 77,14

Onderstanden, uitdeelingen.

De bijzonderste sommen, door het Bureel verbruikt, worden volgens de rekening van 1904 onderverdeeld als volgt :

In geld	fr. 7,083,33
In brood	» 11,204,91
In kleederen, lijnwaad, linnen, beddegood.	» 1,187,33
Aan geneesmiddelen	» 3,491,05
Aan jaarwedden der gences-, hecl- en vroedmeesters.	» 3,000,00
Aan mondkosten	» 15,106,75
Aan huishuren.	» 2,000,00

De stadskas verleende in 1904 een hulpgeld van 32.500 frank.

Betwistbare zaken.

Geene.

Godshuizen.

BESTUUR

Het mandaat van den heer Joseph Hendrickx, is voor vijf jaren vernieuwd, om de vijfjaarlijksche vernieuwing van het Bestuur te verzekeren.

Roerende en onroerende goederen.

Het Bestuur verkreeg machtiging aan hoogerhand, verschillende boerderijen en landerijen uit de hand voor eenen nieuwen termijn van negen jaren te mogen verhuren.

Deze reeks vangt aan met 1906,

Giften en legaten.

St Elisabeth's Gasthuis ontving een legaat van 1000 frank, aan hetzelfde gemaakt door wijle jufvrouw Verherbruggen Anna Cornelia.

Aan dit legaat is geenen last verbonden, en de beschikking werd gedaan vrij van successierechten.

Aankoopingen, verkooping, mangelingen.

Men raadplege deswegens ons verslag van verleden jaar.

Aflegging en aanlegging van kapitalen.

Geene.

Comptabiliteit.

De begrotingen voor 1905 houden in :

	Ontvangsten.	Uitgaven.	Overschot
Gasthuis	fr. 45,888,44	fr. 37,060,35	fr. 8828,09
Godshuis	» 41,744,20	» 41,663,00	» 81,20
Begijnhof	» 29,224,61	» 29,151,15	» 73,46

De rekeningen over 1904 sluiten in :

	Ontvangsten.	Uitgaven.	Overschot.
Gasthuis	fr. 40,809,06	fr. 25,679,49	fr. 15,129,57
Godshuis	» 32,545,34	» 29,982,39	» 2,562,95
Begijnhof	» 24,834,21	» 20,198,53	» 4,635,68

Betwistbare zaken.

Geene.

Begijnhof. — Fondatie en Infirmierij.

In 1904 had men andermaal drij begijnen opgenomen in de Fondatie, terwijl in de stichting tot onderhoud van zieke begijnen der infirmerij, zes oude of gebrekkige zusters werden onderhouden.

St Elisabeth's Gasthuis.

Het getal zusters-ziekenverpleegsters bleef op 21 bepaald.

De onderhoudsdag bleef in 1905 insgelijks vastgesteld op 1,73 fr.

Men onderhield lastens de stad :	207	personen.
Andere gemeenten	6	»
Den Staat	1	»
Voor hunne penningen	47	»

Samen 261 personen.

Wij bestatigen met genoegen dat voor 1905, evenmin als voor 1904, voor den dienst van het Gasthuis geene toelaag van de stadskas werd gevraagd.

St Petrus Godshuis.

Het gemiddeld getal bestedingen, zoo inwoners als gehuwde personen, beliep voortdurend 110, terwijl ook 10 zusters bleven bebezigd.

De onkosten aan onderhoud lastens de stadskas beliepen 8371,63 franken.

Zinneloozen, blinden en doofstommen.

Deze onkosten zijn voortaan gedragen door het provinciaal gemeenzaam fonds voor de helft, door Staat en Provincie ieder voor een vierde.

Bedelaarswerkhuzen.

In 1904 zijn er gemiddeld lastens de stad 32 personen onderhouden in de landbouwkoloniën van weldadigheid te Merxplas.

Wij betaalden voor hunnen onderhoud 2297,39 fr.

Te Wortel waren gemiddeld 6 werkelozen voor onze rekening opgesloten.

Hun onderhoud vergde eene uitgaaf van 899,32 fr.

Weldadigheidsscholen.

Het gemiddeld getal der onderhouden personen in de gestichten te Ruysselede, Reckheim, Moll, Yperen en Gent beliep tot 8.

Tot hunnen onderhoud werd 1770.33 frank betaald.

TITEL V.
E E R E D I E N S T.

Geestelijkheid.

Zonder verandering.

Kerkfabrieken.

In het Kerkfabriek van St. Pieter is de heer Alf. Verwaest, koopman, tot opvolger van den overleden heer Graaf Ed. Glenisson, gekozen.

Rekeningen — 1904.

a. ST-PETRUS-KERK.

Ontvangsten	fr. 47637,23
Uitgaven	» 47165,97
	Overschot fr. 471,26

b. O.-L.-VROUW TE SEVERDONCK.

Ontvangsten	fr. 697,43
Uitgaven	» 669,40
	Overschot fr. 28,03

c. H. HART VAN JESUS.

Ontvangsten	fr. 3369,16
Uitgaven	» 3352,48
	Overschot fr. 16,68

Begrootingen — 1905.

a. ST. PETRUS-KERK.

Ontvangsten	fr. 42250,77
Uitgaven	» 42110,09
	Overschot fr. 140,68

Voor de eerste maal werd in deze begrooting eene toelaag uit de stadskas van 2000 franks ingeschreven.

b. O.-L.-VROUW TE SEVERDONCK.

Ontvangsten	fr. 725,53
Uitgaven	» 696,40
	Overschot fr. 29,13

c. H. HART VAN JESUS.

Ontvangsten	fr. 343,884,00
Uitgaven	» 343,863,15
	Overschot fr. 20,85

Roerende en onroerende goederen.

Nopens den opbouw der nieuwe parochiekerk van het H. Hart, waarover wij in vorig verslag gewaagden, betreuren wij te moeten aanstippen dat tijdens het zomergetijde van 1905, de werken niet met den gewenschten spoed zijn gevorderd.

Een geschil, nopens de hoeveelheid te leveren en te verwerken arduin en witten steen werd door den aanemer ingelegd, hetwelk echter, na grondig onderzoek

en beoordeelen van de bevoegde overheden, in voordeel der kerkfabriek is uitgewezen.

Sedert eenigen tijd hebben dus de tijdelijk onderbroken werken hernomen.

Giften en legaten.

Het Kerkfabriek van St. Pieter ontving een legaat van 800 franks, beschikt door wijle weduwe Mart. Beyens-Poppeliers, met vrije beschikking, op voorwaarde dat er jaarlijks eeuwigdurend in de parochiale kerk van St. Pieter vier gelezene missen zullen gecelebreerd worden tot lafenis harer ziel en van haren echtgenoot.

Zelfde Kerkfabriek ontving van den heer notaris Alf. Boone eene gift onder levenden van vier honderd franks, gedaan namens de erfgenamen van wijlen den heer J. S. C. Van Hal, overleden te Turnhout den 23 Juli 1869; zulks op voorwaarde dat er jaarlijks op of omtrent deszelfs sterfdag, twee missen tot lafenis zijner ziel zullen gelezen worden in gemelde kerk.

Kapitalen.

Zonder verandering.

TITEL XI.

OPENBAAR ONDERWIJS

College van Humaniteiten.

Ons bloeiend St. Josephs Collegie blijft immer zijne goede faam waardig.

Uit alle gouwen des lands, ja zelfs uit den vreemde, worden jongelingen aan dit Gesticht toevertrouwd; ook wordt er niets verwaarloosd om de leerlingen vroegtijdig en degelijk op te leiden tot de Hoogere Studiën voor de verschillende maatschappelijke standen.

Onder meer andere gaven, ter gelegenheid van het vijf en zeventig jarig Jubelfeest van 's Lands onafhankelijkheid, de leerlingen der humaniora eene academische feestzitting over de Belgische omwenteling van 1830.

Gedurende het schooljaar 1904-1905 beliep het getal leerlingen tot 464, verdeeld in 272 inwoners, 124 dag-scholieren en 68 apostolieken.

Staatsmiddelbare school.

Gedurende het afgelopen schooljaar werden 223 leerlingen ingeschreven, onder dewelke 57 voor de drie middelbare klassen. De bijwoning was regelmatig en de vorderingen waren zeer bevredigend.

Een nieuw bewijs van het degelijk ondericht is ge-

leverd door de uitslagen van den jongsten officieelen prijskamp. Van de zes leerlingen, die aan den wedstrijd deelnamen, werden er vijf genoemd. M. Marcel Devel behaalde den 6^e prijs in het letterkundig gedeelte, met 70 punten op de 104 mededingers van de reeks C. M. Camiel Breyne bekwam 64 punten in het letterkundig en 59 in het wetenschappelijk gedeelte. M. Edouard Neyt wordt genoemd met 54 punten en M. August Berghmans met 52 punten op de 373 mededingers der reeks A.

De heer A. Steendam, agregaat-leeraar, werd bepaaldelijk als onderwijzer aangesteld, in vervanging van M. Hof, ontslagnemer, en tevens gelast met de gymnastiek. De heer P. Haeck, regent, werd voorlopig benoemd als teekenleeraar, en de heer Al. Van Eyck bepaaldelijk als muziekmeester.

Het Besturend Bureel bestaat thans, buiten het College van Burgemeester en Schepenen, uit de heeren : H. Hendrickx, Ch. Clymans, H. Van den Bosch, gemeenteraadsleden, en de heeren Adams, pastoor-deken, H. Huybrechts, geneesheer en G. Van Genechten, bankier.

Om reden van hoogen ouderdom nam de heer Fr. Vues zijn ontslag als secretaris-schatbewaarder, en werd vervangen door zijn schoonzoon M^r Fr. Stroybant. Hier zij een woord van hulde gebracht aan den verdienstelijken ambtenaar, die zijne betrekking met de meeste nauwgezetheid gedurende 31 jaren waarnam.

Gemeentelijk lager onderwijs.

Het personeel van beide stadsscholen is hetzelfde gebleven.

Op aandringen der Inspectie, en uit rede van voortdurenden aangroei der kinderen, in stadsjongensschool aanwezig, is er besloten geworden tot inrichting eener derde klas, en benoeming van eenen tweeden hulponderwijzer.

In het afgelopen schooljaar telde deze school 165 leerlingen.

In de gemeente meisjesschool blijft het personeel onveranderd, ook het getal leerlingen in de lagere afdeling bleef nagenoeg hetzelfde. Men telde er 211 kinderen.

In de bewaarafdeeling, in twee klassen ingedeeld, neigt het schoolcijfer te klimmen, hetwelk vlotte tusschen 172 en 199 kinderen.

Deze toestand schijnt hoofdzakelijk zijnen oorsprong te vinden in het vroegtijdig ter schole brengen der kinderen van af den ouderdom van drie jaren.

De Raad hierop bedacht, en hiertoe bewogen door de hogere overheid, heeft naar middelen uitgezien om hierin te verhelpen, doch tot heden blijft deze toestand onveranderd.

Onderstand voor het lager onderwijs.

Volgens stadsrekening van 1904 hebben wij voor dat jaar ontvangen, van den Staat 24.760 franks; van de

Provincie 3428 franks. Wij ontvingen ook van den Staat voor zijn aandeel in de verhoogingen van het personeel in 1903, fr. 1.200 en voor 1904 fr. 2.000.

Het hulpgeld van den Staat voor het Frœbelonderwijs bedroeg 2525 franks.

Aangenomen lager onderwijs.

De gemeenterekening over 1904 wijst uit dat de volgende uitgaven nopens deze diensten werden bekostigd:

Lagere jongensschool	fr.	31229,38
» meisjesschool	»	15220,00
» gemengde school te Severdonck	»	2922,43
» meisjesschool der parochie van het H. Hart. »	»	3700,00

De toelaag aan de aangenomene bewaarschool der Herenthalsstraat bedroeg 3490 franken, en deze aan de bewaarschool in het H. Hart, heden twee klassen tellende, 625 franken.

Wij ontleenen aan de opgaven der schoolbegroting voor het jaar 1904-1905, de volgende inlichtingen nopens personeel en schoolbevolking:

Aangenomene jongensschool: 16 klassen, 1058 leerlingen.

Aangenomen meisjesschool: 8 klassen, 631 leerlingen.

Aangenomen gemengde school te Severdonck: 2 klassen, 97 leerlingen.

Aangenomen school der parochie van het H. Hart: 4 klassen, 230 leerlingen.

Aangenomen bewaarschool der Herenthalsstraat: 5 klassen, 400 leerlingen.

Aangenomen bewaarschool in de parochie van 't H. Hart: 2 klassen, 176 leerlingen.

Zestien leerlingen der aangenomene jongensschool hebben dit jaar deel genomen aan den prijskamp in Godsdienst: vijftien hunner zijn benoemd, waarvan 8 met meer dan 90 op 100 punten; 1 met meer dan 80 punten; 3 met meer dan 70 en 3 met meer dan 60.

In het onderwijzend personeel, en wel in de aangenomene jongensschool, kwam slechts eene verandering.

Daar de heer Raeymaekers het onderwijs verliet, werd hij vervangen door den heer Laenen Mod. van Lichtaert.

De drie klassen van huishoudkunde, waaraan de stad hare ondersteuning verleent, blijven steeds met veel iever gevolgd door de jeugdige meisjes, die er, onder een toegewijd personeel, praktische kennissen opdoen tot later beheer van het huishouden.

Bijzondere kostschool.

In het afgelopen schooljaar werd het pensionnaat van het H. Graf gevolgd door 43 kostgangsters; het externaat telde 318 leerlingen, en de kantschool werd bezocht door 165 meisjes.

Bijzonder middelbaar onderwijs.

In het Gesticht St. Victor, alwaar men de schooljeugd meer rechtstreeks opleidt in het handelonderricht,

werden 215 internen en 191 externen voor 1904-1905 opgenomen.

De voorbereidende afdeling telde 308 leerlingen, de middelbare 62 en de beroepschool 36.

Nijverheid-, ambacht- en normaalscholen.

Het Bestuur der vrije nijverheidsschool streeft met onverpoosden iever naar degelijk onderricht, en gepaster nakomen van het Staatsprogramma.

189 leerlingen, waartusschen er een merkelijk deel de voorbereidende afdeling volgden, zijn in de school aanwezig geweest.

Bij het einde des schooljaars is voor de eerste maal eene openbare tentoonstelling gehouden, die veel bijval bekwam.

Aan drij leerlingen werd, na volledige studiën, het bekwaamheidsdiploma toegekend, waartusschen een voor de handels- en nijverheidsafdeeling, en twee voor de nijverheidsafdeeling.

TITEL VII.

SCHOONE KUNSTEN, WETENSCHAPPEN EN LETTEREN.

Teekenschool.

In het personeel, tellende vijf professors, kwam geene verandering, evenmin als in de onderverdeeling der verschillende leergangen.

Het getal leerlingen in het afgelopen schooljaar bedroeg 244, waartusschen 14 beeldhouwers, 2 houtdraaiers, 2 koperslagers, 11 meubelmakers, 4 metsers, 8 schilders, 11 smeden, 18 schrijnwerkers, 50 timmerlieden, 3 wagenmakers, 117 scholieren, en eenige aan andere vakken behoorende.

Tot aanmoediging schonk het Staatsbestuur bij het eindigen der prijskampen zes eeremetalen.

Muziekschool.

In het schooljaar 1904-1905 werden 107 jongens en 87 meisjes ingeschreven.

Al de leergangen van het verplichtend programma waren goed volzet, behalve voor vioolcel en contrebas.

De cursus voor piano werd gevolgd door 31 meisjes en 3 jongens.

Verders telde de school 7 leerlingen voor de klarinet, 2 voor bugel, 3 voor trombone, 1 voor fluit, voor hobo, voor basson, voor hoorn, en voor cornet.

De vioolklas hield 11 leerlingen, buitendien dat 4 meisjes de lessen van viool volgden door den heer J. Benoit gegeven.

De symphonieafdeeling telde 22 uitvoerders, terwijl de samenzang doorgaans door 80 leerlingen werd gevolgd.

Het onderzoek door den heer Inspecteur, evenals de uitvoeringen door het jaar waren onder alle opzichten voldoende.

Letterkundige genootschappen.

De Tooneelmaatschappij « De Vriendenkring » schreef dit jaar, bij haar vijftienjarig bestaan, eenen grooten vlaamschen wederlandschen prijskamp uit voor Toon- en Tooneelkunst.

Ingericht met de welwillende ondersteuning der Stad en milde begiftigingen, is deze belangrijke wedstrijd, waaraan vele liefhebbers van het land en uit Nederland deelnamen, ten volle gelukt.

Geldprijzen en eerediploma's werden den overwinnaars toegekend.

Het Bestuur der Oudheidkundige Maatschappij « Taxandria » nopens dewelke wij verleden jaar breedvoeriger gewaagden, is hetzelfde gebleven.

De vergaderingen en het uitgeven der verslagen hadden regelmatig plaats.

Bij de Nationale Feest te Brussel op 21 Juli laatst, nam Taxandria deel aan den prijskamp van vaandels en banieren, en behaalde er den eersten prijs met de vlag van het kunstminnend gezelschap van Turnhout.

Muziekgezelschappen.

Hierin kwam geene verandering.

Allen hebben andermaal met de meeste bereidwilligheid deelgenomen aan den lichtstoet en de nationale betooging van 30 Juli, en hebben ook met het geven

van concerten op stadskiosk tot opluistering der openbare feesten bijgedragen.

Uit dien hoofde ontvingen zij allen toelagen van de stad.

TITEL VIII.

GEZONDHEIDSDIENST.

Openbare gezondheid.

Evenals voorgaande jaren mochten wij ons in eenen bijzonder gunstigen toestand verheugen, en wat wij verleden jaar schreven over eenige gevallen van buikloop, vooral onder de kinderen, zouden wij nogmaals kunnen herhalen; toch was er hoegenaamd geene spraak van besmetting.

Koepokinenting.

In 1905 is de heer doktor L. Goffin, gelast geworden met het waarnemen van dezen nuttigen dienst.

De reglementaire zittingen worden onder zijn geleide ten geschikten tijde gehouden.

Het register houdt voor 1904 177 inentingingen en 285 herinentingen.

Daarenboven zijn al de scholen bezocht, en waar het noodig werd bevonden, de koepokstof heringeënt.

Reinigheidsdienst.

De dienst der vuilniskar is onlangs heraanbesteed en merkelijk uitgebreid.

Begrafenissen.

De vergunningen op het Gemeentekerkhof blijven voortdurend fel gevraagd.

Zoo bestatigen wij dat, volgens de rekening van 1904, uit dien hoofde eene som van 3400 fr. in de stadskas werd gestort, verdeeld tusschen zes vergunningen.

Rampen en ongelukken.

Tusschen meer andere rampen van minder aanbelang, dient de brandramp van 29 Mei 1905 vermeld, waarbij de meubelmakerij met stoom der gebroeders De Langh gansch in asch werd gelegd.

Hierdoor ontstond eene betreuenswaardige stremming van werk voor een dertigtal werklieden-meubelmakers en schrijnwerkers.

Pompierkorps.

Het Korps blijft zijn edel doel met den meesten iever betrachten.

Overigens hebben wij voor dit jaar geene bijzonderheden deswegens te vermelden.

TITEL IX.

JUSTITIE, OPENBARE VEILIGHEID, GEVANGENIS.

Politie.

Bij benoeming tot het ambt van Commissaris van politie van den heer Alf. De Bisschop, in ons vorig verslag vermeld, was de plaats van Adjunkt-Commissaris, die terzelfdertijd officier der gerechtelijke politie zoude zijn, opengevallen.

In Raadszitting van 3 October 1904 is de heer Ch. Dewinne, gendarm van eerste klas te Waterloo, geboren te Wondelgem den 23 november 1870, met eenparigheid tot dit ambt gekozen.

Bij ontslag van den heer Lens J. B. was er eene plaats open in het ondergeschikt politiepersoneel.

In dezes vervanging werd op 7 Augustus laatst de genaamde Leop. Maes tot agent van derde klas ten voorloopigen titel benoemd.

Wij bestatigen volgaarne dat, dank den iever van gansch het personeel, de algemeene toestand alleszins is verbeterd.

Ook is de bijkomende dienst der politiehonden, waarmede sinds één jaar proef werd genomen, ten hoogste nuttig bevonden.

Misdaden, overtredingen, aanhoudingen.

Van 1 September 1904 tot 1 September 1905 zijn er

961 processen-verbaal gemaakt, verdeeld in 790 voor boetstraffelijke feiten, en 171 van bestuurlijken aard, te weten :

Aanslag tegen de eerbaarheid	10
Eerrooverij	4
Misbruik van vertrouwen	0
Aftruggelarij.	3
Dieverij van hout en strooisel	16
Dieverij van verschillende voorwerpen en hofvruchten	29
Vernieling van veldvruchten	8
Vernieling van afsluiting	25
Desertie	1
Huisdieverij met of zonder braak	80
Doodsbedreigingen	2
Aanrandingen	3
Mishandelingen, belcedigingen en smaadwoorden	111
Opstand, bedreigingen en smaad aan de politie	49
Ongemuilbande honden	10
Naaktzwemmen	0
Dronkenschap	178
Herbergen	2
Straatschennis en ruststoornis	72
Andere overtredingen aan Gemcente en Provinciale reglementen	174
Bedelarij en landlooperij	11
Banbreuk	2

Totaal 790

Huiszoekingen	21
Onderzoek en opzoekingen	66
Bevel van aanhouding	44
Ongelukken	3
Brandrampen	7
Zelfmoord	0

Mede te dragen 141

Moord	0
Drenkelingen	0
Moed en zelfopoffering	3
Zinneloosheid	6
Commodos en incommodos	21

Medege dragen 141

Totaal 171

Gevangenis.

Bevolking op 31 december 1903	52
Ingekomen in 1904	1130
Uitgegaan in 1904	1049
Bevolking op 31 december 1904	133
Opsluitingsdagen	25.784
Er waren geene zieken ter infirmerij	—
Sterfgevallen	—
Gevalen van krankzinnigheid	—

Paspoorten.

Van 1 September 1904 tot zelfden datum in 1905 zijn op het Bureel van Bevolking 7 bewijzen van eenzelvigheid gevraagd.

Drij paspoorten zijn door de Hoogere Overheid afgeleverd aan personen die eene reis naar het H. Land ondernamen.

Werkmansboekjes.

Voor minderjarigen zijn 256 werkboekjes gevraagd, terwijl nog 58 livretten aan meerderjarige arbeiders zijn overhandigd.

Aanplakkingen, openbare roepers.

Zonder verandering.

Loterijen.

Er hadden twee loterijen tombola's plaats sedert ons laatste verslag.

In zitting van 27 Januari 1905 werd door de Bestendige Deputatie machtiging verleend tot het inrichten eener tombola ten voordeele der christene vakvereenigingen. Op 7 April bepaalde deze zelfde Overheid den datum der trekking op 28 Mei. Zij bracht 4322,75 fr. op.

Eene tweede machtiging werd verkregen door het Bestuur der lijfrentkas « Help u zelve » en werkloozenkas in « Turnhout-Vooruit ». De trekking greep plaats den 8 Mei, en de loterij gaf eene opbrengst van 1695,01 franken.

TITEL X.

MILITIE.

In 1905 bevatte het inschrijvingsregister 193 namen.

Er werden 2 afschrabbingen verleend op reklaam als nederlander, 1 als onwaardig, terwijl 4 vrijwilligers van beroep in rekening kwamen.

Het te leveren getal manschappen bedroeg 39 voor onze stad.

Militieraad.

Buiten de vermelde 193 lotelingen verschenen nog 45 uitgestelden van vorige jaren met 3 ontslagenen voor den militieraad.

Van de vrijgestelden van vorige jaren zijn er 3 militianen geschikt bevonden tot den dienst; aldus bleven er door de loopende klas 36 te leveren.

De toestand der geschiktheid voor den dienst van de militianen van 1905 was zeer goed.

Het laagste nummer 46 zijnde, was het hoogste dienstplichtig, 109, terwijl het hoogste nummer der klas 231 was.

6 vrijstellingen werden verleend voor dienst eens broeders, 3 voor onderstand van moeder-weduwe, 1 voor eenig kind onbemiddeld.

2 militianen werden vervangen door het Departement van oorlog.

VERDEELING VAN HET CONTINGENT.

De ingelijfde manschappen werden aangeduid tot de volgende korpsen :

1 ^e Linieregiment	1
2 ^e »	1
3 ^e »	2
5 ^e »	3
8 ^e »	3
9 ^e »	1
10 ^e »	2
12 ^e »	2

1 ^e Jagers te voet	2
2 ^e „	1
1 ^o Jagers te paard	3
2 ^e Gidsen „	1
Vestingartillerie	3
Grenadiers	1
Carabiniers	1
Vervangen door het departement van oorlog	2
Ontslagen in vreedestijd	1
4 ^e Lanciers	1
1 ^e Artillerie	2
2 ^e „	1
3 ^e „	4
Genie	1
Samen	39

Geleerdheid der lotelingen.

Volgens de persoonlijke opgaven der militianen bij hunne inschrijving, wordt de graad hunner geleerdheid vastgesteld als volgt:

Lezen, schrijven en rekenen	181
Ongeleerden	12

Zoodat het coefficient der geleerden thans 94 % bedraagt.

Burgerwacht.

Wij laten hier nadere toelichtingen volgen over de huidige samenstelling der wacht:

Staf.

Een majoor-commandant.

Een luitenant adjudant-majoor.
 Een luitenant officier onderrichter.
 Een luitenant dokter der wacht.
 Een luitenant officier-verslaggever.
 Een onderluitenant bijgevoegd officier-verslaggever.
 Een onderluitenant bewapeningsofficier.
 Een onderluitenant kwartiermeester.
 Een onderluitenant-vaandrig.

Manschappen.

Een adjudant onderofficier.
 Een sergeant-majoor secretaris.
 Een kaporaal-hoornblazer.
 Vier hoornblazers.
 Een ambulancier.
 De eerste ban telt 2 kompaniën, waarvan de eerste drij, de tweede twee pelotons telt.
 Er zijn 9 officieren en 210 troepen.
 De tweede ban heeft 1 officier en 32 troepen.
 Het muziek bestaat uit 33 muzikanten.
 Er waren 21 recruten.
 De eerste ban had 10 oefeningen, de tweede 3.
 De wacht werd ook opgeëischt voor eene algemeene schouwing en voor den ordedienst bij het vieren van den verjaardag van 's Lands onafhankelijkheid.

TITEL XI.

OPENBARE BELASTINGEN. — JAAR 1905.

Personeel en kadaster.

De heer Dupont C. Fr., controleur der rechtstreeksche belastingen, is alhier door den heer Alfred Corstiens, komende van Hasselt, vervangen.

Rechtstreeksche belastingen.

GRONDBELASTING.

Er waren 1190 artikelen.

Zij bracht op:

In principaal voor den Staat	fr. 46287.36
In opcentiemen voor de provincie 11	» 5091.61
» » » gemeente 62	» <u>28698.14</u>
Algemeen totaal	fr. 80077.11

Het belastbaar inkomen, tot grondslag dezer belasting dienende, bedroeg fr. 661255.34.

PERSONEELE BELASTING.

Men telde 1316 belastingschuldigen.

Het lastkohier bevat in:

Hoofdsom ten profijte des Staats	fr. 37231.52
Opcentiemen voor den Staat 15	» 5582.81
» » » » 20 op het principaal der huurwaarde	» 2121.82
Opcentiemen voor de provincie 16	» 5956.92
» » » Gemeente 62	» 23083.05
Boeten, opnemingen en schattingen	» <u>76.18</u>
Algemeen totaal	fr. 74052.30

ONTLEDING.

Huurwaarde fr. 212182.50
 Deuren en vensters : 2010 aan 1 frank.
 11555 » 1.10 frank.

Mobilair : fr. 470051.
 Dienstboden : 89 aan 8 frank.
 166 » 10 »
 78 » 20 »
 46 » 25 »
 0 » 30 »
 12 » 10 » met livrei.

Faarden : 5 aan 10 frank.
 43 » 20 »
 15 » 50 »
 4 » 60 »
 1 » 100 »

PATENTEN.

Er waren 1173 patentplichtigen.

Hoofdsom van den Staat	fr. 15685.02
Opcentiemen voor den Staat 20.	» 3138.29
» » de Provincie 4	» 627.51
» » » Gemeente 39	» <u>6118.20</u>

Algemeen totaal fr. 25569.02

Er zijn dit jaar ten bureele van den Rijksontvanger honderd drij en veertig aangiften gedaan door slijters, tappers of herbergiers, die een debiet openden mits betaling van 100 frank vergunningsrecht.

PROVINCIALE BELASTINGEN.

Sterke dranken.

268 herbergiers werden aangeslagen à rato van 19.50

fr., 5 slijters aan 26 fr., 't is te zeggen die ook in 't klein verkoopen en 1 aan 39 fr.

Het bedrag van den rol is fr. 5395. —

Tabak en sigaren.

Er zijn 100 debieten aan 6 frank en 22 aan 24 fr., waarvan het gezamentlijk bedrag tot 1128 fr. beloopt.

Honden.

354 aan 2 fr., 183 gewone aan 6 fr., 39 honden aan 20 fr.

De rol bedroeg fr. 2586 in totaal.

Eene bijzondere opneming, door de Provincie bevoelen, gaf voor uitslag dat behalve de voorgaande regelmatig aangegevene honden, er nog werden bevonden: 192 à 2 fr.; 380 à 6 fr.; 5 jachthonden à 20 fr.

Trapwielen.

In den 1e semester zijn er 626 aangegeven aan 10 fr.

Buitendien zijn er voor onze stad 27 motocycles aangegeven aan 20 franks, een automobiel aan 75 fr. en een tweede aan 100 franks.

De belasting op de machienen (beweegkrachten) aan 2 fr. de paardenkracht geeft 1155,5 paardenkrachten met eene opbrengst van 2311 frank.

De prachtpaarden, ten getale van 18, aan 20 fr. brachten 360 franks op.

STEDELIJKE BELASTINGEN. — 1905.

18 % op het belastbaar inkomen der bewoonde huizen, lusthuizen en nijverheidsgebouwen (1506 artikelen)	fr. 64712.70
Op paarden 348 en 4 ossen.	» 5040.—
Op rijtuigen 102	» 3865.—
Op voorgevels (641 eigenaars)	» 28476.—
Op stoompaarden (verdeeld in 16 artikelen)	» 2790.00
Op balkons 44	» 1044.—

Het kohier voor onderhoud en verbeteren der buurtwegen in 1905 bedraagt fr. 3906,98. Er waren 1552 artikelen.

TITEL XII.

OPENBARE WERKEN.

Personeel.

In hetzelfde kwam geene verandering.

Groote wegen en straten.

Ten einde eene verbeterde wegenis te bekomen in de Staatsbanen, die onze stad in alle richtingen doorkruisen, hebben wij ons onlangs gewend tot den heer Minister van Financiën en Openbare Werken.

Dit werk van grooten omvang, tevens van het grootste belang voor het gemakkelijk verkeer, nu vooral dat, door den aanleg van stoepen, de stad een gansch

nieuw uitzicht heeft verkregen en de straten onder regelmatig profiel zijn gebracht, is ten zeerste aanbevelenswaardig.

Wij vertrouwen derhalve dat, gesteund door het bevoegd Bestuur van Bruggen en Wegen, wij in onze pogingen zullen gelukken.

Openbare verlichting. — Gaz.

Voor wat bijzonder de overeenkomst met de vergunninghoudende Maatschappij betreft, verzenden wij hiervoor naar het verslag van verleden jaar.

De statistiek die wij over het jaar 1904 opmaakten wegens het gazverbruik, geeft de volgende uitslagen :

Maanden	Duur van verlichting der straten in uren	Onkosten in franks	Stadhuis en nachtwacht in kub. m.	Onkosten in franks
Januari	77235.50	1158.54	333	49.95
Februari	64142.50	962.15	264	39.60
Maart	55168.30	827.53	276	41.40
April	43140.	647.10	195	29.25
Mei	35128.	526.92	166	24.90
Juni	27934.	419.02	47	7.05
Juli	30845.40	462.69	96	14.40
Augustus	45600.	684.01	95	14.25
September	55444.	831.66	112	16.80
October	71238.	1068.57	172	25.80
November	80427.30	1206.41	196	29.40
December	91585.20	1373.78	241	36.15
Totalen	677888.20	10168.38	2193	328.95

De buitenverlichting met petrollantaarns vergde eene uitgaaf van 1701.14 frank.

Markten.

De staangelden op de uitstallingen tijdens de verschillende markten gaven in 1904 fr. 2647,77.

Keurmeestersdienst.

Het bureel tot inschrijving der dieren voor de slachting ontving in 1904 de volgende aangiften : 241 ossen, 1164 koeien, 317 vaarzen, 1058 kalveren, 1056 zwijnen, 2 jonge kalveren en geiten, 288 schapen en 93 paarden.

Wij ontvingen fr. 3102,05 aan keurtaksen.

In den dienst van den ontsmettingsoven, evenmin als in dengene der keurmeesters kwam geene verandering.

Er werden 76 stuks vee behandeld met een gezamenlijk gewicht van 12,376 kilos.

Gemeentekerkhof.

Zonder verandering.

Openbare plaatsen en straten.

De werken der nieuwe stoepen, meteen der nivelleering en herkassieing van meest alle de straten zijn geeindigd, tot dusverre dat de heer Vict. Dumon, aannemer dier, de voorloopige ontvangst heeft gevraagd.

Bijaldien deze aanneming met allen spoed werd doorgezet, is het nochtans niet te verwonderen dat werken van zulke gehalte eenig verdrag ondergingen, waartoe bijzondere aanleiding gaven de gerezene moeielijkhe-

den nopens de proeven op de vloertegels, en de bijlevering ten bedrage van 25,000 franks te verwerken nieuwe kasseien, met bedongen afslag op de eenheidsprijzen der aanneming.

Het algemeen riolennet binnen de stad, met afhankelijk uitspreidingsveld, destijds aangenomen door den heer J. Matagne, is eindelijk op 16 September, in bijzijn der heeren afgevaardigden van Staat en Provincie, in voorloopige ontvangst genomen.

Op 19 Juni 1905 zijn de nieuwe rioolwerken in het West-kwartier der stad, in aanbesteding gesteld.

Deze werden toegewezen voor den gezamentlijken prijs van 88418 fr. aan den heer L. G. Jansen-Van der Veecken, aannemer van openbare werken te Antwerpen.

De Staat en de Provincie hebben ruime toelagen beloofd voor deze bijkomende gezondheidswerken die reeds sedert twee maanden in uitvoering zijn en met allen spoed worden doorgezet.

Onlangs is ook de aanleg van openbare waterplaatsen in sommige stadsstraten in aanbesteding gesteld; deze werden toegewezen voor 4080 franks aan den heer Fr. Aerts, meester metsers ter stede.

Tot blijvend aandenken der vijf en zeventigjarige onafhankelijkheid van België in 1905, gansch het Vaderland door op luisterrijke wijze gevierd, doch vooral ter eer der edele familie de Merode, die bij de omwenteling van 1830 een harer doorluchtigste telgen op het slagveld verloor, en zich tot heden toe met allen ijver blijft wijden

aan 's lands voorspoed en aan de welvaart der Kempen, hebben wij de bijzonderste onzer straten, tot heden Antwerpschen steenweg genaamd, den titel van « de Merodelei » gegeven.

Het getal aangeslotenen aan onze openbare waterleiding bedraagt thans 196.

Wij bestatigen dat het water, alhoewel gezuiverd en geklaard bij het pompstation, nochtans aan de kraan die helderheid nog niet heeft verkregen die iedereen zoude bevredigen.

Daarom hebben wij tot hertoe nog geene watermeters geplaatst, en is derhalve aan de aangeslotenen het water kosteloos toegedeeld.

Bijkomende werken zijn door deskundigen nopens den toestand in studie, waarvan wij den uitslag inwachten om te geraken tot eene verzekerde en onder alle opzichten voldoende uitbating.

Rivieren en waterloopen.

De buitengewone kruidruiming, in het voorjaar bevoelen, heeft kunnen plaats hebben, doch de gewone algemeene ruiming werd verhinderd door het hooge waterpeil.

Daarom werd bij bijzonder besluit der Bestendige Deputatie het ruimingstermijn verlengd tot 30 September.

Het geschil met den heer Fr. Masson, verleden jaar gerezen nopens buitengewone werken in Veldekens-

loop en Galgebeek, zal bij wederzijdsch akkoord kunnen worden geslecht.

In den loop des jaars hebben wij ten voordeele der Provincie in verschot, eene som van 330,55 fr. gestort voor het bijschrijven op het kaartboek van eenige onbevaar- noch vlotbare waterlopen op ons grondgebied.

Gemeentegebouwen.

Men zie deswegens titel II, gemeentegoederen.

Bijzondere bouwingen.

Sedert 1 September 1904 zijn er bij ons Bestuur 38 vragen ingezonden en onderzocht tot opbouwen of veranderen langsheen de groote wegen, en 40 voor de stadsstraten.

Voor de Paterstraat, voorbij de Korte Begijnestraat, heeft een gansch nieuw uitzicht gekregen door heropbouw van eenige puntgevelhuizen en meerdere oude gebouwen in verval of zonder verdiep.

TITEL XIII

LANDBOUW

Algemeen Overzicht

Onze landbouw heeft zich te verheugen in een buitengewoon gunstig jaar, dat onder regelmatige afwisseling van droogte en nat mocht gedijen.

Het koorn, bijzonderste gewin onzer veldbebouwers, is goed van stroo en scheut.

De haver, goed van stroo, laat een minder gewicht verhoppen.

Tusschen de voedergewassen was de klaver buitengewoon goed, terwijl het hooi, middelmatig van opbrengst, ruimschoots werd vergoed door een rijk toemaatgras.

Jammer dat de inschuring van haver en toemaat niet met hetzelfde gunstig weder mocht gepaard gaan als het geval was met hooi en graan.

Onder de aanhoudende en overtollige regens der laatste weken, schijnt het najaar eenigszins gedrukt. Immers de spurrie blijft bij het gewone terwijl de rapen schijnen nog te kunnen gelukken.

Het mag gezegd dat de schuur van den landbouwer dit jaar buitengewoon bevoorrad is.

Over het algemeen is de aardappelplant op ons grondgebied te vroeg aangerijpt; ook is zij veel minder in opbrengst en in hoedanigheid dan voorgaande jaren.

OPBRENGSTEN.

Men schat de opbrengsten gemiddeld per hectaar op :

Koorn	hectoliters 30
Haver	» 40
Aardappelen	kilos 15000

PRIJS DER GRANEN

Per 100 kilos is de gemiddelde prijs nagenoeg gesteld als volgt :

Voor de rogge	fr. 14
» haver	» 17
» aardappelen	» 8

De zoutboter is doorgaans op de Zaterdagse

Markt uitgezet aan den middelprijs van 3 frank per kilogram.

Veemarkt.

De bedrijvigheid onzer maandelijksche veemarkt bleef nagenoeg dezelfde als vorig jaar.

De tweede maandelijksche veemarkt der zes wintermaanden is al te onbeduidend dan dat wij deswegens voortaan nog gewagen.

Volgens de gegevens der politie werden op onze veemarkt in het afgelopen dienstjaar te koop gesteld :

Te koop gesteld		Ossen	Koeien	Vaarzen	Kalveren	Stieren	Schape	Varkens	Stuks vee ter markt gebracht.
VEE									
1904	October	0	163	79	113	11	2	206	574
	November	11	160	95	90	5	3	140	504
	December	42	158	61	120	10	2	215	608
	Januari	56	109	38	59	4	0	181	447
1905	Februari	40	182	185	190	10	3	178	788
	Maart	4	230	68	132	6	2	118	560
	April	4	216	96	148	6	1	165	636
	Mei	4	179	111	151	5	0	96	546
	Juni	6	155	97	114	7	2	189	570
	Juli	5	129	52	112	5	0	119	422
	Augustus	0	118	57	92	6	0	124	397
September	2	176	99	154	2	1	178	612	
Stuks vee ter Markt gebracht.		174	1975	1038	1475	77	16	1909	6664
Middelmatige prijs per stuk.		438	325	327	118	487	20	18	Frank.

Paardenmarkten.

Op de markt van den 9 november 1904 was weinig voorraad en ook weinig volk. Stormwinden en aanhoudende regenvlagen beletteden allen-handel die meestal in de stallen der huurhouderijen werd gedreven.

Men telde ter markt slechts 36 peerden en 23 veulens.

De Markt van 2 Februari 1905 was uitermate bedrijvig.

144 peerden, 82 veulens en 1 hengst werden alsdan te koop gesteld.

Prijs van het vleesch.

De prijs van het geslagen vleesch was in 1905 gemiddeld per kilogram :

Ossenvleesch	fr. 1.80
Koeien »	» 1.40
Vaarzen »	» 1.60
Kalves »	» 1.90
Stieren »	» 1.30
Schape »	» 1.80
Varkens »	» 1.60
Paarden »	» 1.00

Veeartsenijdienst.

Zonder verandering.

Landbouwkomiteit.

Men raadplege deswegens het vorig verslag.

TITEL XIV

NIJVERHEID.

Fabrieken en Trafieken.

Sedert ons laatste verslag werden 5 onderzoeken gehouden voor het plaatsen van stoommachienen, 3 voor gazmotors, 7 voor bewaarplaatsen van petrool of benzine, 2 voor bakovens, 1 voor stoomketel tot verwarming, 1 voor smederij, 1 voor koffiebranderij en 1 voor steenbakkerij.

Handel op het kanaal.

De statistiek van het kantoor der vaartrechten voor den doorvoer op en van Antwerpen, alsook op de vertakkingsvaart langs Dessel, geeft van 1 September 1904 tot 31 Augustus 1905 de volgende uitkomsten:

Per ton van 1000 kilogrammen :

1 ^e Groep : Minerale brandstoffen	33441
2 ^e » Metaalnijverheid en erts	654
3 ^e » Bouwmaterialen en delfstoffen	177219
4 ^e » Steen- en aardstoffennijverheid	89467
5 ^e » Houtsoorten	1369
6 ^e » Natuurlijke en kunstmatige landbouwprodukten	1081
7 ^e » Allerlei industriële voortbrengselen; vloeibare en andere	1074
8 ^e » Koopwaren niet bijzonder vermeld	14800

De verbeteringswerken aan het kanaal blijven nog altijd in vertraag, evenals de aanleg van vaste bruggen, verleden jaar vermeld.

Thans schijnt er ook spraak te zijn van de vergrooing

der dok n° 1 van het kanaal op Antwerpen, waarbij dan ook eene vaste brug in die nabijheid wordt verwacht.

Openbare vervoermiddelen.

Het ontwerp tot vergrooing onzer spoorwegstandplaats is bij het bevoegd Ministerie in onderzoek gebleven.

Op de Belgisch-Hollandsche grens voorbij de standplaats Weelde-Merxplas, bouwt men thans spoorhallen met aanlegplaatsen en wissellijnen die voor de toekomst een wederlandsch verkeer van groot belang doen voorzien.

De buurtspoorlijnen Turnhout-Poppel (grens) en Mechelen-Itegem-Westerloo-Gheel (vaart) met verlenging tot Turnhout zijn onlangs door de Nationale Maatschappij in aanbesteding gebracht, zoodat men tegen het naaste jaar deze lijnen in uitbating zal kunnen stellen.

Op 7 Augustus verleende de Raad machtiging het kapitaal der lijn Turnhout-Hoogstraeten-grens-Ryckevorsel te versmelten met dat der uitbreidingen langs het kanaal tusschen St. Leonards en Ryckevorsel, en tusschen de werkhuizen North en de brug n. 4 der vaart, zoo deze zouden worden tot stand gebracht.

Eerlang ook zal er eene velobaan worden aangelegd tusschen Turnhout-Poppel (grens) welke werken onlangs in aanbesteding werden gesteld.

Rechtbank.

Zonder verandering.

Vrederecht.

Tijdelijk is hetzelfde sedert 1 April ingericht in de bovenlokalen van het Stadhuis, middelerwijl er geschikte lokalen tot Vrederecht worden aangelegd in het Kasteelgebouw.

Koophandel. — Nijverheid.

Ons steunende op verkregene inlichtingen, mogen wij aanstippen dat de nijverheid der gekleurde papieren, evenals der speelkaarten, in eenen tamelijk bloeienden toestand verkeerden.

Mochten, tengevolge van hevige buitenlandsche mededinging, de prijzen gedrukt blijven, dan toch kwamen aanzienlijke en vaste bestellingen zulks eenigszins vergoeden.

De bedrijvigheid in de stoomtijnijverheid was zeer voldoende.

De uitvoer was vrij aanzienlijk; ook is het getal stoomweefstoelen nog merkkelijk aangegroeid.

De toestand der kantennijverheid was eveneens over het algemeen goed, nochtans dat voor sommige mindere soorten, de afneming bleef kwijnen; daarentegen was het goede en beste produkt, met name ijsgrond « point de Malines » bijzonder veel gewild.

In het belang van het Turnhouts fabrikaat ware het wenschelijk geweest in het paviljoen der kanten bij de opening der Wereldtentoonstelling van Luik, eenige bekwame volwassene kantwerksters, in stede van beginnelingen, te zien afvaardigen.

De tabaknijverheid, zoo voor den kerftabak als voor het vak der sigaren, welke laatste een voorname tak van onzen handel uitmaakt, mocht bevredigend worden genoemd.

STAD TURNHOUT

1830

FEESTEN

1905

TER GELEGENHEID VAN DE

75^e Verjaring van België's Onafhankelijkheid

Ons Bestuur met zijne vaderlandslievende bevolking, had er aangehouden, evenals in alle andere steden en gemeenten des Rijks, het Jubeljaar onzer Onafhankelijk luisterlijk te vieren.

Tot dit einde werd een buitengewoon krediet van 2000 frank in de stedelijke begrooting voor 1905 geopend, hetwelk met betrachte toelaag van Staat of Provincie, aan de bijzondere Feestkommissie toeliet dit heuglijk getij waardiglijk te herdenken.

Deze Feestkommissie was samengesteld uit de heeren G. Van Pelt, Schepen-Voorzitter ; H. Van Geuchten, Schepen ; H. Proost en Al. Vueghs, Raadsleden.

Onder haar wijs beleid werd het Feestprogramma opgevat in hetwelk onder meer andere werden opgenomen : een groot wielerveest, in te richten door den club « De Turnhoutsche Wielrijders » ; algemeene lichtstoet, waaraan al de Maatschappijen der stad zouden deelnemen ; groote Vaderlandsche betooging met plechtig « Te Deum » in St Pieter, gevolgd door eene algemeene ontvangst ten Stadhuize, met Feestrede van den heer Burgemeester ; uitvoering ter Grootte Markt van het Vaderlandsch lied door al de Scholen en Maatschappijen ; feestelijke optocht ; beurtelingsche concerten door de Muziekmaatschappijen op het Stads-kiosk ; prachtvuurwerk ; en tijdens de Gemeentefeesten, buitengewone tentoonstelling van bloemen en sierplanten, ingericht door het Kruidkundig Genootschap « Dodonœa », afdeling Turnhout.

Tusschen al deze behooren de grootsche lichtstoet van 29, en vooral de geestdriftige en indrukwekkende Vaderlandsche betooging van 30 Juli, te worden vermeld.

Wij laten hier de Feestrede volgen, ten Stadhuize in bijzijn van alle Overheden door den lieer Burgemeester op 30 Juli 1905 uitgesproken, en die, benevens gloedvolle gevoelens voor Vorst, Vaderland en Geboortestad, dezer toestand door de vijf en zeventig jaren van vrede heen, schetst :

MIJNHEEREN,

Sedert verscheidene dagen weergalmen gansch het land door de vreugdekreten van het Belgisch volk, dat met de grootste geestdrift den 75^{en} verjaardag viert onzer onafhankelijkheid.

Heden is de beurt aan Turnhout zich bij die grootsche betooging aan te sluiten ; en alhoewel de vlaggen die overal wapperen, de voldoening die op alle aangezichten te lezen staat op ondubbelzinnige wijze toonen, hoezeer wij aan de algemeene vreugde deelnemen, behoorde het nochtans, dat hier eene plechtige feestzitting werd belegd, waar het mij zou gegeven zijn, — eene eer welke ik zeer hoog schat, — in naam van allen den zin en de beteekenis van dit vaderlandsch feest vast te stellen.

Met het grootste genoegen zien wij hier rond ons geschaard al de Overheden der stad, zoo geestelijke als wereldlijke, onze ambtenaren, onze onderwijzers, de afgevaardigden onzer muziekmaatschappijen. Het zij mij toegelaten aan allen onzen hartelijken dank toe te sturen om zoo talrijk onzen oproep te hebben beant-

woord; uwe tegenwoordigheid zet deze vergadering eene buitengewone plechtigheid bij en bewijst ten klaarste dat gij al de gewichtigheid beseft van het historisch feit dat wij viere, wel met minder pracht dan in onze groote steden, maar zeker niet met minder overtuiging.

Turnhout is overigens nooit ten achter gebleven, wanneer het geldt zijne vaderlandslievende gevoelens te doen blijken. Getuige hiervan nog het onthaal dat verleden jaar den vermoedelijken opvolger van onzen koning en zijne gemalin te beurt viel.

Het is noodzakelijk, nu het drij kwaart eeuws geleden is, dat België een onafhankelijk land is geworden, dat wij eenen oogenblik stil staan, eenen oogslag werpen op het verleden, dat wij bestatigen wat de vrijheid in België en ook bijzonder te Turnhout heeft voortgebracht, en dat wij onze dankbaarheid betoonen aan diegenen, welke een voornaam deel aan die buitengewone ontwikkeling hebben genomen.

Sedert 75 jaren genieten wij eenen bestendigen vrede en voorspoed, zonder altijd na te denken, ten prijze van welke opofferingen onze voorvaderen, die weldaden hebben veroverd.

Indien wij in de geschiedenis opklimmen, zien wij ons land gedurende verscheidene eeuwen aan de eene en aan de andere mogendheid overgeleverd: opvolgend waren wij onder het beheer van het huis van Burgondië; daarna gingen wij over aan Oostenrijk,

toen aan Spanje, toen aan Frankrijk, eindelijk na den val van Napoleon werden wij aan Holland verbonden. Waar geluk konden wij onder die verschillende vreemde regeeringen niet smaken. Sedert eeuwen lag er in den aard der Belgen een zucht tot vrijheid en onafhankelijk bestaan, zoodat men er nooit in gelukt is onzen landaard te versmelten met dien der landen, met welke wij tijdelijk vereenigd waren.

In 1830 brak de Belgische omwenteling los. Het ligt niet in mijne bedoeling hier de grieven te herhalen die onze voorvaderen aanzetteden zich van het Nederlandsche volk af te scheuren: die grieven zijn lang vergeten; wij leven in de meest vriendschappelijke betrekkingen met onze geburen van het Noorden, en wij viere veel minder de gedenkenis der omwenteling van 1830, dan ons 75jarig bestaan als vrij land.

Nochtans zou ik aan mijn plicht tekort blijven, zoo ik niet eene dankbare hulde bracht aan de helden die in 1830 voor het vaderland hun bloed vergoten, tusschen welke ik op den eersten rang aantref Frederik de Merode, wiens familie met zoo nauwe banden aan de Kempen verbonden is.

Hulde ook aan diegenen, die, zonder te sneuvelen, streden voor onze vrijheid en waarvan er nog eenigen op het zoo indrukwekkend vaderlandsch feest van 21 Juli laatst te Brussel aanwezig waren en die God, zoodat men aldaar zegde, heeft willen sparen opdat zij getuigen zouden zijn van 's lands derde jubileum.

Groeten wij ook met eerbied de negen moedige en talentvolle mannen, die het voorloopig bewind in handen namen, en met hun leven hunne toewijding aan het Vaderland hadden betaald, ware de omwenteling mislukt.

Groeten wij insgelijks het nationaal congres, dat 200 leden telde, tusschen dewelke verscheidene onzer streek, en dat op zeer korten tijd ons land begiftigde met eene grondwet, de breedste welke men ergens aantreffen kan, en die, alhoewel niet volmaakt, volkomen beantwoordt aan den aard van ons volk. Als bekroning zijner werkzaamheden besliste dit Congres als Staats- en Regeeringsvorm het Koningdom aan te nemen.

Nu moest er gekozen worden wie als onzen eersten Koning zou worden uitgeroepen. Gij begrijpt allen de gewichtigheid van die keus. Leopold I heeft aan het vurig verlangen van al de Belgen beantwoord: geene andere bekommring, zegde hij in zijne eerste redevoering op 21 Juli 1831 uitgesproken, zal ik hebben dan de Belgen gelukkig te zien. Zijne taak was uiterst moeilijk: door zijn wijs beleid gelukte hij er in het gezag van het pasgeboren België bepaald te vestigen en door de mogendheden steeds te doen eerbiedigen.

Onze beminde Koning Leopold II is sedert 1865 zijn waardige opvolger geweest. Sinds bijna 40 jaren, dat hij den troon beklom, blijft hij zijne onvermoeide werkzaamheid, zijn helder doorzicht aan het welzijn van België toewijden en met reden mogen wij zeggen dat

het groot aanzien, dat ons land bij den vreemde geniet, grootendeels aan de uitstekende hoedanigheden van onzen vorst te danken is. Zonder aarzelen kunnen wij ons aansluiten bij al den lof, welke de voornaamste redenaars des lands hem op 21 Juli laatst met zoovele overtuiging als welsprekendheid toebrachten.

Ja, de geschiedenis zal onze twee eerste vorsten tusschen de groote koningen rangschikken.

En nochtans zijn zij het alleen niet die het land hebben doen stijgen tot den graad van welvaart die wij genieten.

De openbare machten, ja de natie zelve hebben krachtig aan die welvaart medegewerkt.

Zeker heeft de vrijheid tusschen ons verschillende denkwijzen doen oprijzen; maar het goed oordeel van onze politieke mannen, van onze burgers, van onze werklieden, heeft het land bevrijd van alle inwendige omwentelingen, welke deszelfs bestaan konden in gevaar brengen.

Allen hebben altijd het geluk van het vaderland betracht, enkel verschillend in de manier om dit doeleinde te bereiken.

Opmerkenswaardig is het dat zelfs in 1848, wanneer een geest van revolutie al de tronen deed wankelen België rustig is gebleven en statig zijnen weg heeft vervolgd.

De samenwerking van al die elementen heeft België zoowel op stoffelijk als op zedelijk gebied, op den

eersten trap der beschaving doen klimmen. —

Waar zijn handel en nijverheid meer ontwikkeld? Kunnen wij niet met hoogmoed wijzen op de meesterstukken die onze kunstenaars en vooral onze vlaamsche schilders hebben voortgebracht?

Is de welvaart niet overal verspreid, vergeleken vooral met den toestand der lagere klassen in 1830?

Het onderwijs dringt meer en meer door in de bevolking; het getal ongeletterden vermindert van jaar tot jaar.

Mogen wij niet met reden roemen op onze sociale wetgeving, die zonder volmaakt te zijn, nochtans het lot der werklieden aanzienlijk heeft verbeterd?

Klein door het getal zijner inwoners en door de uitgestrektheid van zijn grondgebied, staat België hoog in de achtiging der meest ontwikkelde volkeren aange- teekend, zoodanig dat ik, drij dagen geleden, door den Duitschen consul te Antwerpen hoorde verklaren, dat in Duitschland, België de zesde groote mogendheid wordt genoemd.

Is de stad Turnhout, want ik wil niet vergeten, dat ik hier in Turnhout spreek, ten achter gebleven: heeft onze stad haar deel in den algemeenen vooruitgang?

Indien een inwoner van Turnhout van het jaar 1830 moest herleven, zou hij zijne geboortestad nog wel herkennen? Ja, hij zou het stadhuis en den grijzen toren van St Pieter nog op dezelfde plaats vinden staan. Maar dit stadhuis en dien toren bijna alleen,

zouden hem zeggen, dat hij in Turnhout is. —

Het oude kerkhof met zijn versleten afsluitingsmuur, zou hij herschappen vinden in eenen hem toelachenden hof, versierd met springfonteynen en omsingeld met eene in geslagen ijzer kunstomheining; in alle richtingen zou hij steenwegen aantreffen, die Turnhout in betrekking stellen met al de omliggende gemeenten; twee ijzeren- en buurtspoorwegen langs alle kanten; twee vaarten, waarvan de eerste in 1845 gegraven; de ouderwetsche verlichting met olie, vervangen door het helder auerlicht; over gladde voetpaden, die tot in de kleinste straten doordringen, zou hij gansch de stad doorloopen en op zijne wandeling zou hij onzen grooten watertoren tegenkomen, waarvan hij zelf de bestemming niet zou begrijpen. Te vergeefs zou hij zoeken naar onze besmette goten, die aan de hoofdstad der Kempen een zoo zonderling uitzicht gaven. Overal zou hij voor zijne oogen nijverheidsgestichten zien oprijzen, waarvan hij er weinige gekend heeft en die nu gansch de wereld door beroemd zijn om de uitmuntende hoedanigheid hunner produkten.

Zelfs zou hij eene welingerichte burgerwacht tegenkomen, iets waar Turnhout gedurende jaren niet van wilde hooren.

En moest hij eenen oogslag werpen op die duizenden leerlingen, die hier op dit oogenblik het stadhuis omringen, overal leven en vreugde verspreidende, zou hij zich afvragen: van waar zijn al die kinderen toch gekomen?

Ja, de vooruitgang der bevolking is een der zekerste teekenen, die den bloei eener stad kenmerken.

Onder dit oogpunt hebt gij in de redevoeringen, te Brussel, te Antwerpen en elders uitgesproken, ter gelegenheid dezer jubelfeesten, kunnen lezen dat de bevolking van het land in 't algemeen sedert 1830 is verdubbeld; dat namelijk de bevolking der provincie Antwerpen van 350.000 tot 900.000 inwoners is geklommen.

Wat zal ik zeggen van Turnhout? Alhoewel de juiste cijfers over het getal onzer inwoners in 1830 niet meer te vinden zijn, mogen wij nochtans bevestigen, dat onze bevolking zeker meer dan verdubbeld is. Volgens de opneming van 15 October 1846, telde onze stad slechts 14385 inwoners met inbegrip van 228 soldaten van het garnizoen, zieken in 't gasthuis, gevangenen op het kasteel en reizigers.

De wet van 29 December 1858 splitste Turnhout in tweeën. Oud-Turnhout werd afgescheiden; uit de bijzondere optelling welke toen geschiedde bleek, dat op 31 December 1858 de stad Turnhout 12456 en Oud-Turnhout 2807 zielen telden.

En nu, Mijnheeren, op 31 December 1904 mochten wij op 22162 zielen roemen met eene vermeerdering van 448 op het vorig jaar, cijfer dat waarschijnlijk nooit tot hiertoe werd bereikt.

Bepalen wij ons bij die bestatigingen: eene gansche redevoering zou onvoldoende zijn om den vooruitgang van Turnhout in al zijne bijzonderheden te beschrijven.

Alhoewel door onze ligging eenigszins afgezonderd, bestatigen wij het met fierheid, moeten wij voor geene stad van denzelfden rang onderdoen en zou eene vergelijking tusschen ons en vele zelfs meer belangrijke gemeenten in ons voordeel uitvallen.

Ziedaar de vruchten die de onafhankelijkheid hier en elders heeft voortgebracht.

Met reden hebben wij voor al die weldaden een plechtig « Te Deum » gezongen, en getrouw aan de godsdienstige gevoelens die altijd de Turnhouters kenmerkten, onze lofzangen van dankbaarheid ten Hemel gestuurd. Met onzen welbeminden Koning, en herhalende de woorden die hij uitsprak bij zijne intrede in Ste Gudula-kerk, voor het plechtig « Te Deum » van 21 Juli laatst, smeeën wij den Allerhoogste, dat Hij aan België blijven gunnen zou, die goederen welke de sterke, voorspoedige en duurzame natiën uitmaken.

Blijven wij steeds getrouw aan onze schoone leus: « Eendracht maakt Macht ». Vergeten wij nooit, zooals onze eerste Koning het zoowel zegde, toen wij in 1856 voor de eerste maal den jubilé onzer onafhankelijkheid vierden: « 't Was onze eendracht, zegde hij, die ons in het verleden kracht gaf, zoowel in de dagen van triomf onzer nationaliteit als in de dagen van beproeving, wanneer zij nieuwe sterkte bijzette. En voor de toekomst is het ook in de eendracht, dat het geheim van onzen voorspoed, van onze grootheid en van onze duurzaamheid gelegen is. »

Die woorden zijn sedert 1856 volkomen bewaarheid. Verliezen wij dus die richtsnoer niet uit het oog ; dan mogen wij nog met betrouwen voor het vaderland voorspoedige dagen te gemoet zien.

En dat nu de eerewijn worde geschonken !

Nooit zal eene plechtigere gelegenheid zich voordoen om onze gevoelens van verkleefdheid en eerbied voor het vaderland te verkonden !

Ledigen wij eenparig onze glazen ter eere van het groot historisch feit van België's onafhankelijkheid, ter eere van de stad Turnhout, wiens bloei op alle gebied ons zoo nauw aan het hart ligt.

Na deze Feestrede die herhaaldelijk met luide toejuichingen werd onderbroken, schonk men den eerewijn en klonken alle aanwezigen met het Hoofd van het Bestuur.

De plechtigheid afgelopen zijnde ten stadhuize, werd onder begeleiding van muziek door de Koninklijke Muziekmaatschappij « Orpheus » het vaderlandsch lied door schoolkinderen, studenten en maatschappijleden aangeheven.

Honderden kinderen zwaaiden daarbij hunne driekleurige vlaggetjes, en onder het spelen der muziek trokken maatschappijen en schoolafdeelingen in feestelijken optocht door stadsstraten.

Evenals vorige jaren verzamelde de heer P. Vues, stadsarchivist, nopens onze stad eenige geschiedkundige schriften van vorige eeuwen, dewelke wij bij dit verslag voegen.

Voor al wat stadsbelangen betreft, vertrouwen wij voortdurend op uw aller gewaardeerde toewijding.

In openbare zitting des Gemeentenraads te Turnhout, den 2ⁿ October 1905.

Ter ordonnantie :
DE SECRETARIS,
H. PEETERS.

DE BURGEMEESTER,
V. VAN HAL.

Geschiedkundige Bijdragen

UIT DE

Archieven van Turnhout

1604

Extract uyt het Register der Stadt ende
vryheyt Turnhout

't Gasthuis van Turnhout

Wy Cosmas Willekens ende Jan Gevers Claessone, Schepenen der poort ende, Vryheyt Turnhout, gecomen syn Hendrick Canters ende Jan Wilms onse medeschepenen, als volcomentlyck gemachticht van Schouteth, Rentmeester, Schepenen ende gesworen, collegialiter vergadert geweest synde, samentlyck representerende het corpus deser vryheyt ende hebben in dier qualiteyt, geassisteert met Jan van Schaluynen tegenwoordich Provisour van de Gasthuysse, gekent ende geleyt dat sy cederen ende overgeven gelyck sy overgeven ende cederen mits desen tot behoef van een religieus couvent, consistierende in moeder en zusters, in handen van

mijn Eerweerde heer Mijnheer den Bischoep van Antwerpen om 't selve clooster te erigeren, allen alsulcken recht van proprieteyt administrativ als andersints, als de voorschreve Vryheyd tot noch toe heeft gehadt over het Gasthuys ende de groderen desselfs bij de inwoonders deser vryheyd certyts gedateert tot ontfanginge van arme passanten ende tot sulcke versekerheydt hebben deselve met behoorylcke vertydenisse opgedragen ende gecedeert eerst onder de agrectie van hare doorluchtighe Hoochheden ter confirmatie van deser te vertraghen indien desnoot eerst de capelle met den beyert en cleyn huyskens daer beneffens staende; item de hysinghe met de schuere en stalle daer den pachter in woont met den dries daer achter en lant ter syden geleghen; oost Nicolaes Jacobs, suyt de strate, noort Nicolaes Van den Heuvel, west aen haer naerbeschreven erve; item alsulcken acker die wylen de Hertoge van Brabant ter meerdere dotatie van denselven Gasthuys hebben gegeven; comende oost aen de voorschreve erve, suyt de drenck, west den ouden Schuttershof ende erfenisse desselfs, noort den Pervinck. Item alsulcke erve met de edificie daer op staende als dese Vryheyd eertyds heeft gecoght, gecomen van wylen Rameys de Jonge, comende oost aan den voorschreven Schuttershof, suyt-west de strate, noort den voorschreven Pervinck olte Leye, noort west Claes Jacobs. Item alsulcken erfenisse daer de huyskens van den armen gestaen hebben ofte tegenwoordich staen, toegecomen hebbende den H. Geest, comende west ende noort aen de voorschreve erve van Rameys de Jonge. Item eenen dries gelegen in Tichelrye straet, oost Mijnheer Hendrick van Kintschot, west de strate, noort de erfgenamen Hendrick Bogaerts, zuyt Hendrick Timmers. Item sekere twee benden gelegen tot Papenbrugge, oost en suyt Peeter Nuyts, west de weduwe Peeter Loyckx, noort aen de Aa; den anderen oost en suyt Wilboort Ooms, west de straet, noort Adriaen Joordens. Item sekere hoybempt aen de Visbeke, oost de Vrunte, suyt de erfgenamen Frederick Dergent, west aen den Waterloop, noort Hans Loyckx; alles op de lasten naer uytwyse der rekeninghe daer op uytgaende. Item alle alsulcke renthen ende innecomen 't recht van de vont ende generallyck wat van denselve gasthuys mach dependeren. Ende voorts medegecompareert Mijnheer den Schouteth als Hoofdman van beyde de gulden, Matteus Degens, out-deken ende Symon Dergent tegenwoordighen Deken van den voetboghe; Huybrecht Nys ende Frans Nuyens, Dekens van den hantboge naer voorgaende gemeyn consent van beyde de gulden tot 't gene naer beschreven-gedraghen hebben in dier qualiteyt ende als voor beneffens de voor-

schrevene schepenen gekent ende geleyt, dat alsoo qualyck soude voeghen in dangereuse tyden recreatie te nemen by de sieckhuysen en andersints schandale soude moghen gebeuren die verhuet bebooren te worden dat in erfmingelinghe tegen 't naer beschreven huys en hof opdraghen ende cederen tot behoef van de voorschreve Gasthuys der ouden Schutters hof met de edificie daer op staende eensamentlyk al sulcken recht als den ouden voetboghe heeft vercreghen in alsulcke huys en hof tegens heer Zebreucht Van Donghen ende den capittle alhier, met conditie dat het huys gecomen certyts van wylen heer Jan Stynen onlangs tot behoef deser vryheyd gecoght, gestaen ende geleghen in de Oudaenstraet (Korte Beggynenstraet); Oost Wilm Emmekens, suyt de straet, west Adriaen Manders, noort den loop ende Jan Van Ael sal worden geappropriert, geeffent, geheymt ende bemuert tegens de straet, de doelen int drooch te setten ende weyen gemest, alles sonder cost oft last van voorschrevene gulden ende oversulcke op conditie als voor; hebben de voorschrevene schepenen met assistentie van den Hooftman ende Dekens van voorschreven Ouden hof tot behoef van voorschreven Gasthuys, afstant gedaen ende behoorylcke verlydinghe gelyck oock de voorschreven schepenen tot behoef van de voorschreve gulden van de voorschreve huysinge ende hovinghe hebben behoorylck verlegghen; nochtans op den last van de preeminentie die de Vryheyd van oude tyden daer inne heeft behouden, te wethen van de huringhe van de groese ende de huringhe van den huysen, boven de twee camers die tot behooff van de gulden sullen geappropriert worden om daer mede de reparatie vant selve huys te vervallen. Dit is geschiedt ctt, in kennisse ctt, op den 26 augustus 1605.

Uit de Kerkrekening over het jaar 1605, blykt :

Dat de ontvangsten der geld. kosen en andere cysrenten aan de de kerk van Sinte-Pieter te Turnhout verschuldigd, beliepen ter som van

VL Gl. v-ii

De ontvangsten over luyden en gebruik van verschillende baarkleeden met begraafnissen, en afstand van begraafplaatsen in de kerk en andere kerkrechten beliepen de som van

LV Gl. vi-iv

Er waren dit jaar 124 overlyden: te weten in January 17; in February 14; in Maart 15; in April 11;

in Mei 8; in Juny 6; in July 8; in Augustus 6; in September 9; in October 8; in November en in December 13, Slechts twee dezer zyn in de kerk begraven geworden, te weten: Huberta Vucghs, weduwe van wylen Bartholomeus Lants, en Cornelis Cruysincx.

Den dagelykschen offer in de schalen beliep dit jaar

XXXI Gl. viii-iii

Den offer op de groote en kleine feestdagen beliep XXXXI Gl. ixx

De geofferde boter en eiren, na de goddelyke diensten publiek verkocht, buiten de kerk brachten op XXX Gl. ix-i

De verhuring van de kerkleeren en inkomsten van vroeger ten achter gebleven sommen by vorige kerkmeesters, bedroegen dit jaar

LXVIII Gl. i-

Zoodat de totale ontvangst dit jaar was IIcLXXII Gl ix st.

De uitgaven ten laste dezer kerk door den kerkmeester Merten Van Herck betaald, beliepen, te weten:

Voor geleverde bessemen en loon voor het schoonmaken der kerk.

Voor geleverde nagels.

Betaald aan de luiers voor het luien voor en met groote feestdagen

Voor het uitstellen in de kerk van onze Lieve Vrouwe en andere Heiligen met hunne respectieve feestdagen.

Voor levering van eene nieuwe ketting aan den torenhamer.

Voor eenen nieuwen lessenaar op het Hoogzaal.

Voor reparatie gedaan aan het scheel in de vunt.

Voor reparatie aan twee sloten en het dwars yzerwerk in de vunt alsmede van een remonstrantie.

Voor gedane reparaties aan de kerkvensters.

Voor het maken van een grooten nieuwen kandelaar.

Voor het effenen van het kerkhof.

Voor verschillende gedane yzerwerken in de kerk.

Voor levering van een nieuw kleed voor het crucifix op den hoogen altaar.

Voor het maken van houtwerk daar het zeel van de Misklok door gaat en voor het kuisschen van het crucifix.

Voor geleverden kalk, leem en metsersloon ten dienste dezer kerk.

Voor het vermaken der kerklantaarnen.

Voor geleverde zeelen aan de klok en het uurwerk,

Voor het kuisschen van Hoogzaal, verhangen der koordeuren en het kruis in de kapel in de Zandstraat met het tabernakel te vermaken.

Voor levering van 5300 schalien en vrachten dier.

Voor geleverde miswyn en misbrood.

Voor levering van eenen nieuwen koperen haan op den toren.

Betaald voor naar Herenthals en Herenthout te gaan om geslagen goud te koopen, om den haan van den toren te vergulden. (XVIII st.)

Voor het maken van de halve uren op de uurplaat aan den toren en veel meer andere kleine uitgaven.

De totale uitgaaf beliep

Iic LXXI Gl. vi st.

Dat er dus een boni was van I Gl. iii st.

13 Meert 1605.

Betrekke'lyk den Scheipaal' tusschen Turnhout, Rethy, Arendonck en Postel.

Wy Peeter Van Leuven Stadthouder, Peeter Joris, Hans Van Reusel, Adriaan Van Leuven, Cornelis Baten en Peeter Janssone Vos, schepenen der Vryheyt van Arendonck doen te weten ende midts desen attersterende ende certificerende voor de gerechtige waerheyt, als dat in den jaere 1605 op den 7 Juny tusschen Arendonck, Rethy en Postel is vernieuwt gswceest eenen pael, genoempt den Drypael ende dat met het stellen van selven Eycken boom, ende dat hetselve is geschiet by Mynheer Hendrick Vanderschoot, Rentmeester dyen tydt van haere Hoogheden tot Turnhout, ter presentie ende overstaen van den Eerw. heere Rombaut Colibrant, Meester ende Proviseur des Godtshuys van Postel, den Drossaert ende Schepenen tot Rethy ende den Schoutet, Rentmeester en Schepenen van Arendonck en Turnhout, alsoock naeder is blyckende by de acte dyen tydt daer aff gehouden, alwaer over eenige jaeren daernaer is gesteld eenen grooten key die men 'is noemende den Drypael scheidende de respectieve vrunte van Postel, Rethy Arendonck en Turnhout voorschreven; verclaerende oock waerachtig te wesen en goede kennisse te hebben dat op den 24 Juny 1603 tusschen Arendonck ende Postel voorschreven 't eynde op den Dyck westwaerts is gesteld eenen grooten steen oft key tot eenen nieuwen pael vuyt crachte ende authorisatie van den Hove tot Brussels door Huybrecht vander Cluysen, Licenciaet in beyde de rechten ende andere; ende dat oock in presentie van eenige nabueren van Arendonck voorschreven, verclaerende wel te weten dat ten selven tyde gene geauthoriseerde van Shertogenbossche

daeraen by noch present en syn geweest, noch oock geene kennisse te hebben oft oyt gehoort te hebben dat deselve paele soude scheidende de Meyery van den Bosch vant quartier van Antwerpen dan alleenlyck die voorschreven respectieve gemeynthe; ende want goddelyck ende redelyck is getuygenisse der waerheyt te geven, soo hebben wy stadthouder ende schepenen voorschreven dese door onsen secretaris doen depecheren, ende onderteekenen ende tot meerder gelooff den gemeynen segele ons schependoms hier op gedruckt desen 13 dach van Meert 1605, was onderteekent C. Timmermans. In spatie was opgedruckt den segele des schependoms van Arendonck. onder stont: quod attestor et concordantiam cum originali onderteekent J. Gisberti Bols pubs.

In het jaar 1705, syn de volgende rekeningen ten laste deser Vryheyt ingekomen en door deselve betaeld geweest.

1° Specificatie voor Jacob Thys over verdienden salaris voor dese gemeynthe als volgt:

Op den 23 September 1705, als wanneer den Hertog van Malbourg is hier geweest, hoy, haver, kaes ende broot helpen aenhaelen voor syne ruyterye, waarvoor comt ten minsten 10 stuyvers. 0-10-0

Item als eerste convoy tot Oosthoven is geweest dry mael over en wedergegaen om hoy en haver te helpen besorgen door ordre van Schepenen 0-10-0

Item als het convoy voor de tweede reyse tot Oosthoven is geweest, oock naer Oosthoven moeten gaen om advertentie te doen van daer te blijven vermits in de Vryheit nog een ledig convoy was, ende alstoen hoy en haver helpen besorgen door last van Schepenen 0-10-0

Item als het convoy op 't Schorvoirt is geweest ende aldaer haver geleverd wierde met bier en broot, is my van Schepenen geordonneert om den geheelen nacht daer te blyven tot bewaeringe van de sacken als andersints 0-16-4

Item alnog geweest tot Severdonck ende aldaer gebrocht vier tonnen bier en dertig veertelen haver, ende deselve uytgemeten en my de sacken wederom geleverd, ende hebbe daer den heelen nacht gebleven, en den halven dach daer naer verlet om alles weder te bestellen, comt 0-16-0

Item als den Prins von Hessen de eerste reyse is hier geweest, uyt last van Schepenen, met de commande geweest tot Severdonck van omtrent middach tot savonts ten acht uren; comt. 0-10-0

Item niet een ander commande geweest naer Oud-Turnhout om te letten op de fourageerders, van smorgens tot savonts 0-10-0

Item alnoch geweest naer Sondereygen uit last van Schepenen om 'de Sauvegarde te haelen 0-12-0

Item alnoch eens gesonden door Mons. Loyx naer Breda smorgens ten tien uren met eenen brief aen Mynheer De Bons ende 't savonts ten elf uren wederom antwoordt gebrocht waervoor comt ten minsten 2-10-0

Item staet te noteren dat gedurende het verblyf van 't leger binnen Turnhout ende oock te vorens, hebbe gedaen vele moyten ende gedurich moeten gaen van de eene naer de andere plaatse waervan geene notitie hebbe konnen houden door de menichvuldige begonnen; Soo soude wy daervoor comen ten minsten 2-10-0

Item als de commande van hier is vertrocken den dach te vo-

rens moeten gaen naar Vosseleir, Beers ende Merxplas om te
 vigeren op de partyen, door ordre van de Heeren 1-00-00

Nicolaes Van Deuren UE. sal betaelen aen Jacob Thys de
 somme van tien guldens veertien stuyvers aen denselven comende
 ter saecken voorschreven en dese overbrengende sal in uwe te
 doene rekeninge valideren, actum ten overst. etc. desen 24 no-
 vember 1705, was onderteekend Jan Baptist Van Meurs, Henderick
 Robbert, Anthoni Claessens, Eg. Proost, sec.

2° Specificatie voor Nicolaes Fyen, over verdiende salaris tot
 laste deser Gemeynthe.

Hebbe eens geweest naer Baerle met eenen generael tot den
 brigadier Smits: gelogeert, door ordre van Schepenen 0-14-0

Noch geweest met eenen anderen generael naer Rethy door
 ordre als voor 0-14-0

Item eens geweest naer Gierle en Beersse door ordre van Schep-
 enen waervoor comt 0-10-0

Item eenen dooden begraven in het Busseltjen van Huybrecht
 De Kinderen, door ordre van Schepenen, waervoor comt 0-12-0

Item geweest naer de Severdoncksche hoeve om te dragen wyn,
 gebraet, tenne schotels, servetten etc. 0-6-0

Item gedurende het verblyf van 't leger tot Herenthals ende
 als de convoyen hier passeerden seer dickwils moeten gaen door
 ordre van Schepenen van d'een naer d'ander plaetsche, als naer
 't Schorvoirt, Oosthoven etc. waer vorens voor 't minste soude
 comen 3-0-0

5-16-0

Nicolaes Van Deuren collecteur deser gemeynthe accys UE. sult betalen
 aen Nicolaes Feyen eene somme van vyf guldens en zestien stuyvers,
 hem toegevoeght voor de bovengeschreven particuliere diensten en dese
 sal voor uitgaef valideren in uwe te doene rekening, was onderteekend:
 Jan Baptist Van Meurs, Anthoni Claessens, desen 24 november 1705.

3° Nicolaes Van Deuren tegenwoordich collecteur deser vryheys acchyns
 UE. sult betaelen aen Meester Peeter Schenaerts, schoolmeester deser
 Vryhuyt eene som van vyf en dertich guldens, hem komende voor een
 virendeel jaers schoolgagie St. Janssemisse XVIIIC en de vyf verschenen
 overbrengende dese sal UE. in uwe te doene rekeninge voor uytgaef
 passerem. Actum ter ordonnantie etc. deser 30 Juny 1705, was onderteec-
 kend: Jan Baptist Van Meurs en J. Schryvers.

4° Annottie van de segels die Jan Baptist Balemians ten behoeve van
 dese gemeynthe heeft geleverd, en is als volght:

In den jersten den 13 Juny 1705 segel van ses stuyvers waarop
 is geschreven een commissie voor Jan Baptist Ringuet 0-6 1/2

Item den 15 dito, eenen van 4 stuyvers waerop is geschreven
 een copy uit den Heilig Geest boek voor Jaen Hendrick, waer
 by blyckt dat de reuthe die hy van voorschreven Heilig Geest
 ten onderen hadde door hem was afgelecht, dico 0-4 1/2

Item den 23 Juny; een segel van twee stuyvers gegeven aen
 den heer secretaris, waerop is geschreven 't relaes van de water-
 loopen 0-2 :/4

Item den 27 Juny: dry segels van vier stuyvers waerop syn
 geschreven de dry sloten van rekeningen van de dry leste afge-
 gaene Borgmeesters, dico 0-13 1/2

Item den 10 July aen de schepenen ten haeren versuecke gege-
 ven: eenen segel van acht stuyvers; eenen van ses stuyvers;
 vier van vier stuyvers en vier van twee stuyvers maeckende te
 saemen de somme van 2-02 1/2

Item den 11 July aen den boeck van Wouter Dergent gepleckt
 eenen segel van thien stuyvers, gelyck in iederen boeck van synce
 collecteurs, wesende te saemen derthien segels van thien stuyvers
 bedragende 7-03

Item van 15 July geannexeert aen de conditie van vercoopinge
 der moeren een segel van 0-03 1/2

Item den 17 July gegeven voor dertich stuyvers segels aen
 Geeraerd Loycx 1-10

Nicolaes Van Deuren collecteur deser Vryheys acchyns UE.
 sult betaelen aen den clerc Baclmans eene som van twelf guldens
 vyf en dry quart stuyvers hem comende over geleverde segels
 ten dienste deser Gemeynthe 't gene in UE. te doene rekeninge
 sal valideren. Actum ter ordonnantie etc. desen 17 July 1705,
 was onderteekend Geeraerd Loycx, Peeter Volders.

5° Memorie van de segels die syn gebruyckt ten dienste van
 dese gemeynthe 't sedert den 6 Augusti 1705.

Jerst eenen segel van vier stuyvers waerop is geschreven de
 copy van de reekeninghe van Cornelius Claes 0-4 1/2

Den 11 Augustus eene commissie geschreven voor Canters om
 naer de linie te gaen, op zegel van vier stuyvers 0-4 1/2

Den 19 Augustus geschreven eene copy uit het resolutieboek
 van eene obligatie van 600 guldens ten behoeve van 't voorkind
 Cornelius Van Waelderem, op zegel van twaelf stuyvers 0-13

Den selven dito eenen segel van ses stuyvers waerop is ge-

schreven de commissie voor Beer, om naer de linie te gaen . . . 0-06 1/2
 En een segel van vier stuyvers, waarop is geschreven een declaratie van 't Stapryck 0-4 1/2
 Item enen segel van twelf stuyvers waarop is geschreven eene obligatie van 600 guldens ten behoeve van de erfgenamen Mathys Ooms ten laste van Adr. Vueghls 0-13
 Den 23 Augustus aen Geeraerd. Loycx, ten dienste dezer Gemeynthe gegeven twee segels van vier stuyvers, dico 0-9
 Den 4 September eene commissie geschreven voor Peeter, Dooms, op segel van vier stuyvers 0-4 1/2
 Den 5 September gedaen enen segel van thien stuyvers aen den boeck van Jan Wouters waarop denselven is gewese executabel. 0-11
 Denselven ditto aen Geeraerd Loycx gegeven enen segel van thien stuyvers 0-11
 Den 12 September geschreven eene commissie voor Jan Van Gorp, om naer de linie te gaen op segel van zes stuyvers, dico . . . 0-6 1/2
 Item den 16 September aen Geeraert Loycx ten synen versuecke gegeven een segel van acht stuyvers; een segel van zes stuyvers en vier segels van twee stuyvers waarop zyn geschreven ordonnantien ten behoeve van den Armen alhier, bedragende deselve met het oppergelt 1-04
 Item den 19 dito geschreven eene commissie voor Leenaert Van Bladel, als lutenant om met 56 paniers in de linie te gaen, op segel van zes stuyvers, dico 0-6 1/2
 Item den 12 October een segel van vier stuyvers geemployeert tot een declaratie toegestuert aan Malborgh 0-4 1/2
 Item den 23 november: twee segels van ses stuyvers waarop geschreven is de declaratie van schade die dese gemeynthe heeft geleden door 't Hollants leger, dico 0-13
 Nicolaes Van Deuren collecteur deser Vryheys achhyns UE. sult betalen aen J. B. Balemans eene somme van ses guldens sesthien stuyvers een oort denzelven goedkomende van dese gemeynthe ingevolge van de bovenstaande specificatie en dese uytkeerende sal valideren voor uytgaef in uwe te doene rekening. Actum desen 24 november 1705, was onderteekend Jan Baptist Van Meurs, Melchior Vueghls.
 6° Rekeninghe van Gielis Geerts-Wytmans, gelasemaker voor de Gemeynthe, als volgt:
 In den eersten door ordere van de heeren schepenen gewerkt

aen het Stathuys, den 20 februari 1704, aldaer de gelasen gerepareert ende verloodt; gekomen door herkracht van winden, daer samen aen verdient 5-6
 Nog den 8 Meert: Twee gelasen verloodt, daer toegedaen thien ruyten en nog op deselve kamer de gelasen gestopt, te samen . . . 2-10
 Nog den 16 Augustus de gelasen gerepareert op de sael, daer aen verdient 0-10
 Nog den 12 February 1705 de gelasen gerepareert en schoongemaect en nog gestopt op de secretary 1-2
 Nog den 4 Mey de gelasen gerepareert op schepene camer en op de sael, samen 0-15
 Nog den 4 Juny, op cruysboog camer twee gelasen gerepareert daer toe gedaen 8 geschilderde stucken, samen 1-16
 Nog den 5 dito op deselve camer twee gelasen gerepareert daer toegedaen zeven ruyten, samen 1-10
 Nog den 13 dito op Retorica camer, twee gelasen gerepareert ende nog gestopt, daer aen verdient 1-14

Somma 15-3

Nicolaes Van Deuren collecteur deser Vryheys achhyns UE. sult betaelen aen Gilis Geerts-Wytemans eene somme van vyfthien guldens en dry stuyvers, hem comende ter saecke voorschreven, overbrengende dese sal UE. in uwe te doene rekeninghe voor uytgaef passerem. Actum ter ordonnantie etc. desen 3 September 1705, was onderteekend: Geeraerd Loycx, Anthoni Claessens.

7° Nicolaes Van Deuren collecteur over den Achhyns UE. sult betaelen aen Nicolaes Feyen, eene som van enen gulden thien stuyvers, hem comende ter saecke, hy door ordre van schepenen is geweest naer Beersse en Vosselaer in twee besondere keeren, oock dat denselven op den 2^{en} deses is geweest naer Baerle-Hertoch, ende dese getrocken sal UE. in uwe toekomende te doene rekeninghe voor uytgeef valideren. Actum den 9 Augusti 1705, was onderteekend: J. Schryvers, en Melchior Vueghls.

8° Nicolaes Van Deuren tegenwoordich collecteur deser Vryheys achhyns UE. sult betaelen aen Peeter Dierckx, schoolmeester deser Vryheyt, de somme van vyf en dertigh guldens hem komende voor 1/4 jaers schoolgagie te Bamis verschenen 1705, overbrengende dese sal UE. in rekeninghe valideren. Actum etc. den 4. 8ber 1705, was onderteekend Jan Baptist Van Meurs en J. Schryvers.

9° Nicolaes Van Deuren collecteur deser stadt ende Vryheys accyns, UE. sult betaelen aen Joannes Baptisto Empssens eene somme van vyf en seventich guldens hem by moderatie toegevoeght voor het spelen van den

Bayer, waarmede denselven betaelt is tot nieuwjaer 1707, ende dese uytreykende sal UE. voor uytgaef valideren. Actum ter ordonnantie etc. desen 19 January 1707 was onderteekend F. Schryvers, Hend. Robert, Melchior Vueghs, Jan Baptist Van Meurs.

10° Nicolaes Van Deuren collecteur deser Vryheys acchyns, UE. sult betaelen aen Guiliam De Wilde-Janssone eene somme van acht gulden, hem comende ter saecke van een ton bier gedroncken by die van de gulde van Out-Turnhout, te kermisse lestleden; overbrengende dese sal UE. in uwe te doene rekeninghe voor uytgaef passeren. Actum ter ordonnantie etc. desen 2 September 1705, was onderteekend, Geeraerd Loycx, Jan Baptist Van Meurs.

11° Nicolaes Van Deuren collecteur over deser Vryheyt acchyns UE. sult betaelen aen Adriaen Bertels, eene somme van dry guldens vyfthien stuyvers hem comende over een vierde deel jaers gagie, over het onderhouden van den nieuwen Dyck ende straet op den Graetakker, verschynende te Bamisse lestleden: en dese intrekkende sal UE. in uwe toecommende te doene rekeninghe voor uytgaef valideren. Actum desen 26 Mei 1705, was onderteekend Hendrick Robert, Anthoni Claessens.

12° Nicolaes Van Deuren collecteur deser Vryheys Acchyns. UE. sult betaelen aen Lantslots Verrassen eene somme van veerthien gulden hem comende voor een vierendeel jaers gagie over het opwinden van 't orlogie verschen. St. Jan 1705: overbrengende dese sal UE. in uwe te doene rekeninghe voor uytgaef passeren. Actum ter ordonnantie etc. desen 9 July 1705, was geteekend Geeraerd Loycx, J. Schryvers, Egidius Jacobus Stuyck.

13° Nicolaes Van Deuren, collecteur deser Gements acchyns. UE. sult betaelen aen Nicolaes Lysen eene somme van thien guldens denselven goetkomende van dese gemeynte over 20 daghen de wacht te hebben op den toren van Oud-Turnhout: en dese sal valideren voor uytgaef in uwe te doene rekeninghe. Actum desen 24 november 1705, was geteekend Anthoni Claessens, Egidius Jacobus Stuyck, Peeter Volders.

14° Nicolaes Van Deuren collecteur deser Stadts Acchyns, UE. sult betaelen aen Nicolaes Feyen ende Jacob Thys, Dienaers een yder twelf guldens thien stuyvers, maecckende samen vyff en twintich guldens ende dese intrekkende sal UE. voor uytgaef passeren. Actum ter ordonnantie etc. desen 6 oktober 1705, was onderteekend, Jan Baptist van Meurs, J. Schryvers, Peeter Volders.

15° Nicolaes Van Deuren collecteur deser Vryheys acchyns, UE. sult betaelen aen Hendrick Diercx, als last ende procuratie hebbende van Cornelius Diercx synen broeder, aen ons Schepenen gebleken eene somme van seven en veertich guldens sesthien stuyvers, denselven comende voor een jaer intrest van 1200 guldens capitaal, als de gemeynte is ten anderen

hebbende van de borsse, gefondeert by wylen heer Cornelis Pas, gewesenen Canonick van Iperen, synde daarmede betaeld het jaer verschenen 1 Januari 1704: overbrengende dese sal UE. in uwe te doene rekeninghe voor uytgaef passeren; Actum ter ordonnantie etc. desen 7 July 1705, was onderteekend Geeraerd Loycx, Jan Baptist Van Meurs, Anthoni Claessens, Egidius Jacobus Stuyck.

Verklaer ick ondergeschreven Overste Luitenant, comanderende het Regiment van den heer Brigadier Grave van Nassau heer van Woudenberg etc. dat den toonder deses, Jan Stappers, heeft voorspan gedaen aen voornoemde Regiment; versoeken derhalven aen allen soo hoghe als minder officieren, den voornoemden te willen lacten passeren om wederom naer huys te gaen, het welck wy in gelycken geval versocht zynde altyt berydt syn te doen. Actum in 't leger voor Santvlyt den 27 oktober 1705, was onderteekend W. Barken. Leeger staet: Wouter Dergent, Borgemeester deser vryheit. UE. sult betaelen aen Jan Stappers, de somme van ses guldens, denselven comende ter saecken als boven en sal in uwe te doene rekeninghe valideren. Actum ter ordonnantie etc. desen 15 november 1705, was onderteekend Hendrick Robert, Anthoni Claessens, Melchior Vueghs.

Wegens de executie nopens de betaling der publieke lasten :

Philips by der gratie Godts coninck van Castillen, van Leon, van Arragon; Ertz Hertogh van Lothryck, van Brabant, van Limburg; Marckgrave van H. Ryck etc. den eersten van de deurwaerders van onsen raede geordonneert in Brabant, saluyt. Wy hebben ontfangen die supplicatie van onse lieve ende beminde, die Regeerders der Stadt ende Vryheyt van Turnhout: innehoudende hoe dat hunne collecteurs van de publiecke lasten dewelcke worden uitgesonden, soo tot betaelinghe vant gene aen ons gesenteert door onse seer lieve ende getrauwe die Staeten deser onser Provincie; als degene uyt onsen naeme wierden gevraeght, nitsgaders van den vyant voor contributie ende tot voldoeninghe van de binnen costen, dagelycx difficulteyten worden ontmoet met degene indirectelyck resorteerden onder onsen voorschreven Raede ende teghens hun geen anderen

middel van bedwanck en hadden als by procedure ten gronde, welcken aengaende de groote costen dickwils materie gaven van clachten: Ende van den anderen cant door die supplianten werden gedaen zonder affect als wanneer die panden waeren gefourageert oft ledigh blyven liggen, in der voeghen dat het soo voor de supplianten als die geseyde persoonen op verre naer soo beswaerlyck niet en soude wesen, by aldien wy op hunne copieren van de voorschreve lasten geliefsden 't accorderen onse brieven van executorien gelyck men verstonde dat 't sedert corten tyt aen verscheyde andere steden, dorpen ende Gemeeynten waeren verleent geweest, oorsaecke dat sy hennen toeylucht namen tot ons, oidumoedelyck biddende gelient te wesen, hun supplianten 't accorderen onse brieven van executorien.

Waeromme, soo ist, dat wy desen aengemerckt UE. ontbieden ende bevelen daer toe committerende by desen dat gy ten versoecke der voorschreven supplianten doet scherp geboth ende bevel onder onsen voorschreven raede, ende in gebreke wesende henne quote daer innē te betaelen dat sy die supplianten daer van terstont ende sonder vertreck vermeughen ende contenteren deselve daertoe bedwinghende reelyck ende met feyte, mits gaeders tot betaelinghe deser ende executie dyer, ende ingevalle van oppositie, weygeringhe oft vertreck, namptissement van de voorschreven beden, contributie ende twintigste penninghen, geconsenteerd by onse voorschreven Staeten tot laste der ghene resortierende inndirectelyck onder onsen voorschreven Raede eerst ende voor al gedaen synde niettegenstaende oppositie oft appellatie ende sonder prejuditie van dyen, daeght d'opponenten weygering oft vertreck maeckende te compareren 't eenen sekeren gelegenen daeghe voor onse seer lievende getrauwe die cancellier ende luyden van onsen Raede gheordonneert in Brabant, om aldaer die redenen hender oppositie, weygeringhe oft vertreck op te doen ende te yerclaren te antwoorden ende inder saecke voorts te procederen soo behooren sal, onsen voorschreven cancellier ende Raedtsluyden ten voorschreven daeghe overschryvende 't gene gy des in desen sult hebben ghedaen, dewelcke wy ontbieden ende bevelen dat sy partyen gehoort goet kort recht doen ende expeditie van justitie.

Want ons alsoo gelieft, gegeven binnen onse Stadt Brusselle onder den grooten segel die wylen onsen heere ende audsoom van glorieuser memorie Carel den tweeden, die Godt genadich sy: gebruyckt heeft in dese landen van herrewaerts over, ende wy gebruycken sullen tot dat den onsen sal wesen gesneden, den seven en twintighsten April seventienden honderd endevyff. Ende onder stont: By den Coninck in synen Raede ende onderteckend Loyens. Collatione facta, concordat cum suo originali quod attestor Proost sec.

D'originele deser ontfangen en by my overgeschreven desen 25 May 1705, geteckend: C. Cremers.

**Extract uyt het Register der revolutien
van de Heeren Staten van Brabant
en van hunne gedeputeerde : 22 Mey 1705.**

Tot dien is ten versoecke van die van de Vryheyt van Turnhout, en van de Vryheid van Hoogstraeten oock goet gevonden en geresolveert dat de Brouwers aldaer tot gerief van d'arme gemeeyntens, by middel van proef tot wederroepens sullen moghen brouwen twee tonnen kleyn bier tegens eene tonne goet bier, sonder over 'tselve cleyn bier, niet weerdigh weseade dertigh stuyvers d'aemie, te moeten betalen eenighe rechten, in den verstaende nochtans en op conditie dat hetselve cleynbier niet en zal moghen vermenghelt worden met eenigh bier op pene van vyfthighguldens voor ieder aeme, mitsgaders oplast, dat de brouwers het voors. Kleyn bier binnen dry daghen naer dyen het sal wesen getont, sullen hebben te debiteren oft wel te stellen in eene plaetse, verscheyde van het goet bier op pene als boven en tot dyen op last van te doen blycken (des aentocht wesende door den collecteur) aen wie en tot wat pryse sy het voors. Kleyn bier sullen hebben vercocht. En omme des halvens alle voordere swaerigheyt en verschil te voorkomen, so wort de Rentmeester van Parys by dese geautoriseert, omme tallen reyse als des behooren sal te committeren twee persoonen, ten minste coste, 't sy brouwers, 't sy andere, hun des verstaende tot het proberen en waerdeeren van de bieren ter plaetse alwaer eenighverschil daer over voortvallen sal, was onderteckend, J. B. Van den Broeck.

Paspoort afgelevert aen twee regenten van Turnhout door den Generael Van Salisch ddo 15 november 1705.

Ernest. Willem van Salisch, Generael over de Infanterie van den Staat der Vereenigde Nederlanden, Gouverneur der Stadt van Breda, en onliggende Forten en Lienien, commanderende de Troupes van den Staat aan en langs de Maase etc., etc.

Ordonneere aan alle die onder myn commando syn en versoecke die jenige die het eenigsints aangaan magh vry te laten passeren en repasseren Jacobus Schryvers en Hendricus Beer, regenten van Turnhout, omme te mogen volgen de Deensche, Hannoversche en Hessische Troupes tot aan de Maase, omme haere karens die ze aen voorschreve troupes tot transport van de siecken en hun bagage hebben gefourneert wederom te halen en daarmede naar Turnhout terugge te keeren, sonder haer te doen eenig belet of empêchement, maer veelcer allen hulp en bystandt, des versogt zynde, sullende dit paspoort goet zyn voor een tydt van Thien daegen en langer niet. Actum in 't leger te Rees den vyfthienden november 1705. geteckend Ew. Salisch. — Lager staat Door Orde van syn Excellentie. (geteckend.) Siebert.

Voor het bekomen van Sauvegarde voor het Land Turnhout.

Milord,

Comme par la glorieuse occupation des Lignes en Brabant, forcées par vostre excellence, les terres appartenantes à la succession d'Orange situées dans la dite duché aussy bien que la Baronnie de Turnhout, qui est sous ces Lignes, ont besoin de la protection et sauvegarde de vostre excellence, je la supplie très humblement de leur accorder l'un et l'autre et decouter la dessus favorablement, le porteur de celley Monsr. Van den Broeck grand Balliu de la Baronnie de Turnhout qui aura l'honneur de luy presenter avec cette lettre une liste par écrit des dittes terres; elles ont beaucoup souffert dans la guerre passée et encore dans celley, d'ailleurs elles payent contribution à la Hautes puissances, et il s'agit maintenant de les garantir des désordres que les partis leur pourroyent causer.

Comme vostre Excellence a la bonté d'avoir égard à ceux qui appartiennent au Roy mon Maistre elle est priée au nom de sa Majesté de vouloir bien faire traiter favorablement les dittes terres de la maison d'Orange et les officiers qui les gouvernent; on a aussy lieu de se flater de ces officiers qu'ayant relation à sa Majesté qui leur a donné ses sauvegardes. Les hauts Alliés et les Chefs commandant leurs armées voudront bien les respecter surtout à ce que la Majesté contribue en Allemagne et en Italie pour les intérêts de la cause comune, je reitère pour cet effet ma très humble intercession fondé sur un ordre que j'ai du Roy mon Maistre pour veiller à la conservation des dittes terres et à la protection des officiers qui les gouvernent priant du reste très humblement vostre Excellence d'estre persuadé que j'ai l'honneur d'estre avec respect et dévouement entier, Monsr. de vostre Excellence.

Plus bas. Le très humble et très obéissant Serviteur, (signé) Chovetbau.
à la Hay 22 Juillet 1705.

Authentieke Sauvegarde van de Generale Staten der Vereenigde Nederlanden, dd^o. I Mei 1705.

De Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden: Allen den geenen die desen sullen sien ofte hooren lesen, Saluyt. Doen te weten: Dat wy, by de liberatie van den Rade van State der voorschreve Vereenigde Landen, in onze protectie en de Sauvegarde gestelt ende genomen hebben, stellen ende

nemen by desen die van de Stadt Turnhout, quartiere van Turnhout, gelegen in 't landt van Antwerpen. Alle der selver Huisen, Hoven, Schuyren, Stallen, Beestialen, Vruchten ende andere hare roerende ende onroerende goederen, van wat name die zyn, dié sy lieden, ende elks van hen, binnen den voorschreven Dorpe ende Jurisdiction van dien zyn hebbende, omme voor alle Gewalt, Plunderinge, Rantcoeninghe, Brandschatten, Schaden ende overlast van deserzyds Ruyteren ende Knechten beschermt ende bevryd te zyn; mids dat sy voor sulken vrydom maendlyk sullen betalen aen handen van onzen ontvanger tegenwoordig of toekomstende, ter plaetse synder residentie, de contributie daer op sygesteld syn, of noch gestelt sullen worden; Behoudelyk dat deselve ingesetenen, onder 't deksel van dese niet en sullen vermogen te attenteren, 't Onser ofte der Geunieerde Nederlanden achterdeel.

Ordonneren en bevelen daerom alle Gouverneurs, Oversten, Collonellen, Ritmeesters, Capiteynen, Bevelhebberen ende Volke van Oorloge, te Paerde, te Voete, te Water ende te Lande Voorts allen anderen in dienst, ende onder de gehoorsamheyt der Vereenigde Nederlanden wesende; van wat conditie of qualiteyt die zyn, dat sy den voornoemden Ingesetenen, eide elken van hen, dese Onze Brieven van Sauvegarde, na inhouden der selver doen, ende baten rustelyk ende vredelyk genieten, sonder daer tegen te doen in eeniger manieren, op pene van te vallen in Onse indignatie, en aen den lyve gestraft te worden als Overtreders van Onze pulycque Sauvegarde.

Authoriserende tot dien eynde, en tot meerder verskertheyt deselve Ingesetenen van Turnhout voorschreven, te mogen laten doen publicatie van dese, ende Onse Wapenen opslaen, daer ende soo het hen dienlyk sal mogen wesen:

Willende dat het Vidimus, ofte copie authentique van dese, by onzeu Secretaris van State geteekend, den voorschreven Ingesetenen, ende elcken van hen, strecken, ende van sulcker macht gehouden worden sal, als de Principale; Ende dit voor den tyd van Ses eerstkomende maenden. Innegaende den vyfthienden Mey seventhienhondert en vyff 1705 op welcken dag sy sullen hebben te betalen de eerste maend harer contributie, t'eynden welcken tyd die van Turnhout voorschreven, gehouden sullen syn van ons nieuwe Sauvegarde te doen impetreren: Ende niet te min, met sulken expressen verstande, indien de voorschreven ingesetenen in gebreeke blyve hunne maendlyke contributien te betalen, dat sy sullen wesen vervallen van het Beneficie van dese Sauvegarde.

Gegeven in 's Graven-Hage den eersten Mey seventhien honderd vyff. (onderteekend) Johan. Van den Bergh, S^{te}.-Leegger stond:

Ter Ordonnantie van den Hoog. Mog: Heeren Staten generael der vereenigde Nederlanden.

Ter Relatie van den Rade van State derselver Landen. (geteekend.) S. Van Slingelandt.

**Uittreksels uit het Correspondentieboek
der Stad Turnhout
tijdens het bestaan der Fransche Republiek**

Nous Magistrats de la ville de Turnhout, déclarons par la présente qu'avant hier, vers le midi, trois marodeurs habillés en vert des troupes Françaises, dont un avoit un cheval blanc, ont été à Papendruggen, hameau de notre Jurisdiction, après que le chef d'Escadron Popowits étoit parti d'ici, et ont fait beaucoup de désordres, notamment : qu'ils ont blessé très grièvement le nommé Jean Dockx, premièrement par un point de sabre dans son côté, par un point dans le dos et par deux dans ses bras. Qu'ils ont tiré un coup de fusil ou pistolet dans le dos de Jean Baptist De Leest, coup, selon la déclaration du chirurgin juré Lanen, qui traite les blessés, est mortel.

Qu'ils ont tiré un coup de fusil ou pistolet dans le bas ventre de Jean Melis, lequel coup selon la même déclaration n'est pas mortel ; et finalement qu'ils ont blessé la veuve Renders par un point de sabre dans sa cuisse et qu'en outre selon la déclaration du dit chirurgin, ils ont inhumainement traité les nommées quatre personnes par des coups, de sorte que leurs corps étoient remplis de taches bleus ; que ces désordres sont arrivés, par ce que les dits marodeurs exigeoient de l'argent, que les gens blessés ne vouloient ou pouvoient donner. En foi de quoi nous avons fait signer la présente par notre clercq juré en absence du secrétaire ce premier Fructidor 2e année Républicaine, au bas étoit. Par ordonnance du Magistrat de Turnhout (signé), J. B. Mermans.

LIBERTÉ, EGALITÉ, FRATERNITÉ OU LA MORT.

Citoyen.

Les préposés des membres composans l'agence établie près les armées du Nord et des Ardennes nous ayant requis de vous enjoindre comme chef Drossart pour les Sept quartiers d'Anvers, de nous fournir sur votre responsabilité personnelle en dedans le plus bref délai :

1° Une déclaration dûment signée de tous les Etablissements religieux, châteaux, maisons de plaisance et maisons de particuliers ou employés au ci-devant Gouvernement ou à quelque puissance ennemie dont les personnes sont absentes pour cause d'émigration.

2° Les déclarations doivent tenir les noms et qualités des personnes absentes et la quantité de terrain qu'elles exploitoient par eux mêmes ou qu'elles avoient donné en location, dans ce cas le nom des locataires sont indispensables aux déclarations.

3° Ces déclarations contiendront aussi la quantité et la grandeur des

— 95 —

bois de toute espèce, jardins, potagers, prairies, fossés à tourbes, et généralement toutes sortes de terrains, fermes, censes, granges, étables, écuries, usines, moulins à vent et à l'eau et généralement toutes sortes d'habitations et réduits.

En conséquence nous vous enjoignons de nous faire parvenir les déclarations ci-dessus demandées par le moyen d'une liste exacte rédigée en langue Française, salut et fraternité. Les membres du comité de surveillance (signés) : J. C. Lecmans off. municipal ; Jean Solvyns off. mun. ; J. A. Georgerie off. mun. et J. P. Dargonne officier mun. (à côté étoit). Anvers ce 28 Thermidor an. 2e de la République.

Au citoyen chef Drossart des 7 quartiers d'Anvers, en bas étoit : Vu le commandant de la place, (signé) De Hay.

Le citoyen Le Maire, inspecteur de vivres de la viande ayant proposé à la commune de Turnhout qu'il seroit établi ici un parc considérable de voitures de transports militaires et que cette commune devroit fournir la viande pour environ deux cents employés conducteurs.

Sur quoi la dite commune observe, que pour livrer la viande il ne sera pas possible vu que cette commune a déjà livré au moins quatre cents des meilleures bêtes à corne pour le service de la République Française et que les restantes sont maigres et deviennent de jour en jour plus maigre faute de subsistance.

En outre que cette commune est le centre de toutes les routes à l'armée et vice versa et que par là nous logeons journellement environ et plus que trois cents personnes tant à pied qu'à cheval qui sont logés chez les bourgeois qui les nourrissent et ont déjà longtemps nourri gratis ce qui les appauvrit beaucoup.

Si le commissaire ordonnateur trouvoit bon d'établir le dit parc dans un autre grand village voisin, comme par exemple, au village de Rethy ou ailleurs où il n'y a pas de passage et qui n'ont rien souffert et où il y a beaucoup de prairies.

Il nous seroit fait un service et soulagement singulier.

Fait à Turnhout le onze Vendémiaire 3e année Républicaine. — Onder stond :

Par ordonnance de la municipalité (signé) J. B. Mermans.

Decret du 23 Ventose.

La résistance au Gouvernement révolutionnaire et Républicain, dont la convention national est le centre, est un attentat contre la liberté publique ; quiconque s'en rendra coupable, quiconque attentera par quelque acte que

ce soit, de l'avilir, de le détruire et de l'entraver sera puni de Mort. — Anvers ce 12 Brumaire 3e année de la République Française une et indivisible.

Les préposés de l'agence de commerce établie en pays conquis par l'arrêté du comité de salut public du 24 floréal.

Chargeons le citoyen Guilbert de se rendre dans la ville de Turnhout.

Le citoyen Guilbert aussitôt son arrivée se rendra à la Municipalité, où il fera en registrer ses pouvoirs, il lui demandera un logement convenable à l'établissement d'un bureau, signifiera à la Municipalité qu'en vertu de l'arrêté des représentants du peuple en date du 22 fructidor tous marchands ou dépositaires de marchandises à qu'elle titre que ce soit, doit faire en dedans vingt quatre heures la déclaration de toutes denrées et marchandises quelconque qui peuvent être dans leurs magasins ou entrepôts, il requirera les noms des personnes qui sont émigrées, et apposera de suite les scellés sur les meubles et leurs effets qui peuvent se trouver dans leurs maisons, il se fera fournir par la Municipalité le feu, bois, chandelles, plumes, encre, papier et généralement tout ce qui lui sera nécessaire pour son bureau.

Il s'adressera au citoyen C. J. Chef Drossard de Turnhout et lui demandera le résultat des déclarations qui ont dues être faites par les Municipalités des campagnes relativement aux grains et aux bestiaux.

Le requirera de lui fournir sous dix jours le tableau des biens de campagne et de leur situation ; il ira mettre les scellés sur les maisons de campagne des émigrés dans ses expéditions par la force armée qu'il pourra requérir à tel effet ainsi que les chevaux et voitures qui pourront lui être nécessaire pour l'activité du service.

L'Arrondissement de Turnhout dont cette ville est le chef-lieu, comprend Arendonck, Bierlichertogh, Beersse, Boom, Gierle, Lille, Merckxplas, Poppel, Raevens, Rumst, Staebroeck, Turnhout, Vlimmeren, Vosselaer, Wechel derzande, Weelde et Wilmersdonck.

Le citoyen Guilbert y remplira dans ces villages les mêmes fonctions qu'il est chargé d'exercer à Turnhout (signé). Prosp. Laché, préposé municipal, L. F. Tavernier, préposé.

Aen den Borger Godtfurneau, Constructeur,

Wij ontfangen met groot genoegen d'orders, waervan UE. draeger is, en verneemen dat de intentie is van in onze plaetse eene logie op te rechten om peirden te stellen, waertoe UE. eene groote menigte van peirden en carren, om alle materialen aen te haelen, noodigh sult hebben, het sal altyt ons aengenaem syn UE. in alle occasien te helpen ; maer wy syn soodanigh overvallen van requisition, die wy versoeken van voor oogen te stellen aen den Ordonnateur generaal Sabien Boursier, te weten :

Daer syn ons gerequireert door den commissaris de guerre Donnoville tot Antwerpen, een derde van alle onse peirden, om te senden naer het Parck tot Antwerpen, het geene beloop en sal ontrent 90 peirden. Wy hebben reets in het voorschreven Parck 18 karren en peirden en in het Parck tot Eyndoven vyftien ende by de groote armée tien karren en peirden tot den dagelycksen dienst te weten : om siekenen te transporter en om huyen en ruet naer Antwerpen te brengen en diffrente andere nootsackelyckheden, moeten wy dagelyckx leveren dertien carren en peirden.

Onse boeren hebben ten oorsacke van het continueel ryden ten dienste van de armée hunne ackers noch niet half connen opsaeuen.

Hunne peirden syn voor het grootste gedeelte in seer slegten staet en onbequaem om groote fatigue te doen, ter voorschreve oorsacke.

Denkt nu in wat gesteltenisse wy syn ende of wy wel in staet syn om de levering van het derde peirt de connen doen ende UE, te voldoen.

Wy versekeren UE. dat wy van d'een of d'ander zyde de Fransche Republiek in alle ons vermogen willen helpen, maer wy stellen UE. voor oogen de groote onmogelyckheit van alles te voldoen : Dus borger, versoeken wy UE. van dese gesteltenisse in attentie te nemen ende te schryven hoe wy ons moeten gedraegen ; want wy voorsien dat UE. dagelyckx wel 30 à 40 carren tot UE. dienst sult noodigh hebben ; vervolgens sal UE. gelieven voor ons te solliciteren om vry te syn van de levering van het derde peert om UE. te connen voldoen.

Groetenisse en broederlycheyt. De wethouderen van Turnhout, ter ordonnantie derselve. (Get.) J. B. Mermans, clerck.

Le Magistrat d'Anvers, aux citoyens Maire et Echevins de la commune de Turnhout.

Citoyens, Frères et Amis,

Voyant dans votre missive en date du 26 Brumaire que par le passage continuel des troupes, vous allez manquer des subsistances, à moins que vous soyez secourus efficacement par l'autorité et l'influence du chef-lieu de l'Arrondissement.

Voyant en outre que les quartiers de Gheel et d'Hérentals qui ont approvisionnés vos marchés de tous temps, sont encore en état de vous prêter une main auxiliaire et de vous fournir hebdomadairement cent mesures de seigle dont votre commune a besoin pour prévenir un désastre menaçant, qui pourroit entraîner des maux incalculables.

Considérant que les quartiers de Gheel et d'Hérentals qui par devoir

de fraternité sont obligés de fournir le superflu de leur récolte à leurs voisins, pourroient être séduits par la préférence capricieuse pour la monnaie métallique, tandis que nous avons tous le même intérêt au crédit et à la circulation générale de la république, et ne pouvons regarder que comme ennemis du bien public tous ceux qui le refuseroient.

Nous Bourgemaitre et Echevins de la ville d'Anvers, chef-lieu de l'Arrondissement, autorisons par cette, le Magistrat de la commune de Turnhout à requérir dans les quartiers de Gheel et de Hérentals, provisoirement et jusqu'à révocation, la quantité de cent mesures de seigle par chaque semaine, payant le grain au prix du maximum.

Ordonne en conséquence aux Drossards, Mayeurs, Echevins et tous autres gens de loi, des deux quartiers susdits, d'obéir promptement aux ordres qui leur seront adressés par le Magistrat de Turnhout en vertu de cette et jusqu'à la concurrence de la quantité susdite, à peine d'être dénoncés au tribunal criminel établi dans cette ville, conformément à l'arrêté des représentants du peuple daté du 2^m jour sansculotide qui dit : art. 3 :

« Seront aussi traduits au tribunal et jugés comme conspirateurs contre » la sureté et l'existence du peuple, les manufactures . . . et tous ceux » qui refuseront de vendre les denrées et marchandises, qui chercheront à » les soustraire au commerce et à la circulation . . . pour affamer le » peuple réduite à la misère. »

Salut et fraternité. (Signé) De Haan, Bourgm.

P. S. Cette réquisition ne peut être aucunement frappée sur les dimes que la ville d'Anvers se réserve exclusivement.

13 Nivose. Le Magistrat de Turnhout au Commissaire de Guerre Deyne à Hoogstraeten.

Le dix, lorsque vous étiez ici, nous vous avons fait nos justes plaintes touchant les réquisitions multipliées pour les chevaux faites par le commissaire de Guerre Lefebvre d'Anvers, qui nous a fait demander pour notre quote-part, par le Chef Drossaert Lauwers, 77 chevaux, pour se rendre le onze à Tilbourg ; non obstant la difficulté et le manque des chevaux pour que le service de la république ne manque pas, nous avons fait tout notre possible pour y envoyer le nombre demandé, dont nous avons la liste.

Le onze, après votre départ, nous avons reçu une autre réquisition de cinquante voitures pour transporter à Bois-le-Duc, des effets ici en magasin, faite par l'Inspecteur Pieddecoq.

Il faut observer, il y a douze jours que nous avons du envoyer à la réquisition du Commissaire Belge Jacob à Diest, quarante voitures à Valkensweerd pour mener de farine à Bois-le-Duc, on nous promettoit que les dites charrettes seroient de retour en dix jours et elles n'y sont pas encore.

Voyez, Citoyen, notre triste situation, vous étiez dans notre voisinage; vous savez ce que les pauvres paysans ont du souffrir depuis quatre mois journellement atteler leurs chevaux aux transports militaires. Depuis deux mois qu'on travaille aux écuries de la république où il faut livrer 25 ou 30 chevaux par jour.

Dans toute notre commune il y peut avoir 230 chevaux tout au plus, parmi lesquels au moins cinquante hors d'état de faire un lieu de chemin.

Outre tout ce que nous disons cidessus le Commissaire Lefebvre nous demande que les 77 chevaux soient relevés tous les dix jours par le même nombre, comment sera cela possible car il nous resterait pas vingt chevaux en état de faire service, en outre il est ordonné d'amener pour dix jours de fourage qu'ils n'ont pas, ni l'argent pour leur voyage. Jugez citoyen si nos plaintes sont justes ou pas. Nous vous prions d'en faire un juste rapport et d'envoyer les présentes où vous le trouverez convenir pour y mettre un prompt soulagement pour notre commune.

Salut et fraternité. Par ordonnance, (Signé) J. B. Mermans, Secret.

Amour des Lois.

LIBERTÉ

ÉGALITÉ

Le Magistrat d'Anvers aux citoyens, officiers Municipaux de la commune de Turnhout.

Anvers 22 Nivose.

Citoyens frères et Amis.

D'après un arrêté pris par l'administration Supérieure de la Belgique et celle de l'Arrondissement de Brabant, vient de nous communiquer par sa lettre du 12 du courant mois, nous vous faisons les questions suivantes, savoir :

1. Un détail sur le collège d'humanité qui se trouve dans votre commune.
2. Le nombre et la qualité des professeurs attachés à ce collège s'ils sont religieux ou prêtres séculiers.
3. Celui des étudiants qui les fréquentent actuellement.

4. Si l'édifice de votre dit Collège est suffisant, s'il n'a pas été employé à quelqu'autre destination, et s'il se trouve chez vous un emplacement plus convenable.

5. Un détail exact et circonstancié des objets d'enseignement.

6. Si on donne aux élèves une éducation républicaine et si on leur enseigne les droits de l'homme.

7. Quels sont outre les professeurs, les autres employés dans votre collège et quelles sont leurs fonctions, leur utilité et leur traitement.

Nous vous invitons et vous requérons de nous faire parvenir ces illuminations, au reçu de la présente dans l'espace de trois jours, pour que nous puissions satisfaire à l'arrêté que nous venons de vous citer.

Salut et fraternité signé De Haen, Brgmr. et M. E. Solvyns, sec.

Le Magistrat de Turnhout, au Magistrat d'Anvers, 26 Nivose. Citoyens.
Pour satisfaire à votre ordre du 22 courant nous vous disons :

1. Il y a ici une Ecole d'humanité.

2. Quatre professeurs, prêtres séculiers.

3. Quatre vingt Etudiants, qui demeurent chez les bourgeois et la plupart sont des Hollandais, quelques uns d'ici et les autres de l'intérieur du pays.

4. Il y a quatre Ecoles assez suffisantes dans le même bâtiment, chaque école contenant cinquante étudiants.

5. La langue latine et Française, l'Arithmétique et Géométrie.

6. Jusqu'à présent on n'a pas encore changé d'enseignement.

7. Il n'y en a points.

Salut et fraternité (signé) pre. J. B. Mermans, sec.

5 Ventose 3e année Républicaine.

Exemplairen van een avertissement van zelve datum ; circulairen in 't wit om te adresseren aen de schoolmeesters ten platte lande. Exemplairen van de declaratie der regten van den mensch, die de circulairen moeten versellen ; circulairen om geaddressceit te worden aen de administrateurs der kerken, abdyen en cloosters.

Gesonden een declaratie der regten van den mensch aen de volgende schoolmeesters : Aen den schoolmeester van Aerschot.

Aen den opperrector Janssens. Aen den schoolmeester van Out-Turnhout. Aen den schoolmeester van Severdonck. Aen den schoolmeester van Schoonbroeck.

Op de requeste van den pachter Borghmans, gepresenteert den 26 pluviöse aen de membres uitmakende de centrale administratie van Brussel en door deselve versonden ten adviese van de administratie van het Arrondissement van Brabant en door dese versonden ten adviese van het Magistraet van Turnhout, heeft hetselve daer opgegeven het volgende advies :

Le Magistrat de Turnhout aiant vu cette requête du censier Borghmans, avise qu'il est de sa connoissance que le dit censier a souffert beaucoup par le cantonnement d'une division dans ses environs pendant quatre ou cinq jours, en lui otant par réquisition vingt deux bêtes à corne, raison pour-quoi lui et ses voisins ont été exempts dans les réquisitions de fourage etc., ainsi que dans la réquisition de quatre cents bêtes à corne, faite sur Turnhout par le commissaire ordonnateur Lefèbre et dans les réquisitions des bêtes à corne du Magistrat d'Anvers, touchant des bêtes à corne à lui être fourni par cette commune ; c'est une affaire impossible pour le Magistrat, lui comme censier saura mieux trouver les bêtes qui lui conviennent ; cette commune, s'il est nécessaire, veut bien pour l'assister, lui prêter deux à trois mille livres de France pour faire cet achat en attendant qu'il recevra son argent pour son bon des bêtes par lui livrées à la République. Espérant d'avoir satisfait à la demande.

Salut et fraternité Par ordonnance (signé) F. A. Vallé, secret.

INHOUDSTAFEL

	Bladz.
Titel I. Staat der bevolking	
» II. Gemeentebestuur	11
» III. Gemeente-inkomsten	15
» IV. Liefdadige gestichten	22
» V. Eeredienst	25
» VI. Openbaar onderwijs	31
» VII. Schoone kunsten, wetenschappen en letteren	36
» VIII. Gezondheidsdienst	39
» IX. Justicie, openbare veiligheid, gevangenis	41
» X. Militie	44
» XI. Openbare belastingen	48
» XII. Openbare werken	51
» XIII. Landbouw	56
» XIV. Nijverheid	60
Geschiedkundige bijdragen uit de archieven van Turnhout	77

